

ТАЛАНТ БЛИСКУЧИЙ, БЛИСКАВИЧНИЙ РОЗУМ

Коли минає років сто, і вже немає ні друзів, ні колег, ні учнів відомої людини, немає і їхніх дітей, а можливо, й онуків, пам'ять очищується від болю. Ми ж не оплакуємо сьогодні видатних людей позаминулого століття, бо, проживи вони навіть надзвичайно довго, уже все одно б покинули цей світ.

Олександр Іванович Блиску-

нов, заслужений винахідник СРСР і України, лауреат Великої золотої медалі ООН, лауреат премії ім. В. К. Семинського, доктор медичних наук, професор, пішов від нас лише 15 років тому. Ми ще добре пам'ятаємо його живі очі, своєрідний характер з великою амплітудою коливань: від щирості й відкритості до підозрливості і жорстокості, його іскрометний, незабутній

гумор, а ще — невичерпну працездатність і ціле море різноманітних талантів: музиканта, художника, висококласного токаря і слюсаря, й найголовніше — хірурга-винахідника, на рахунок якого 255 наукових робіт і 125 винаходів.

Ми — це, звичайно ж, передовсім його друзі та колеги, а я — в найостаннішу чергу, і не за силою емоційного сприйняття, а за кількістю контактів — я лише працювала редактором у книжковому видавництві «Таврія», де у 80-ті роки Олександр Іванович виступав як художник-оформлювач нашої продукції. Але всі мої колеги розуміли — він надзвичайний, бо сутність його життя — не у книжкових обкладинках, а в чомусь неосвяженому для простого гуманітарія, що створювало йому імідж кримської знаменитості.

Звістка про те, що Олександра Блискунова не стало, приголомшила: як це, така людина, що створювала обличчя кримської ортопедії, могла прожити всього 58 років? Де були колеги (вони ж, зазвичай, і друзі), куди дивилися рентгенологи, чому не лікувався за кордоном?!

Щодо «закордону», то, як виявилось, він дійсно останнім часом побував у Москві, але вже у кареті швидкої допомоги повер-

нувся додому. За ліпших днів він не пристав на жодну з іноземних пропозицій — обіцяли і власну клініку, і захмарні заробітки. Та була безкомпромісна любов до малої... ні, у таких людей «малої» Батьківщини не буває, до найріднішого куточка своєї Великої Батьківщини, і Олександр Іванович завжди говорив: «Треба працювати там, де народився».

А народився він у с. Нова Калитва Воронезької області — у цьому селі жили росіяни і українці, але в свої ще дитячі роки разом з мамою переїхав до Криму, маючи вже на той час не батьківське прізвище — Бобров, а людини, яка його всиновила. Кримська земля і стала для Олександра найдорожчою, а люди, які тут мешкали, — його друзями, товаришами, колегами.

(Закінчення на 4-й стор.)

ПАМ'ЯТЬ

УКРАЇНА СТАНЕ САДОМ!
...ЯКЩО ПAM'ЯТАТИМЕМО ПРО «ПЛАТОНІВ ХУТРІ»

стор. 6

З ЮВІЛЕЄМ, БІБЛІОТЕКО!

«У СТАРІЙ ЦЕРКВІ — ДОБРЕ НАМОЛЕНО,
А У БІБЛІОТЕЦІ — ДОБРЕ НАЧИТАНО»

стор. 7

«БІЛІ ПЛЯМИ» ІСТОРІЇ

ГИНУЧІ, ВОЇНИ КИРПОНОСА І УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД РЯТУЮТЬ МОСКВУ

стор. 14

СУЗІР'Я ТАРАСА ГОРОДЕЦЬКОГО

Тарас Городецький

Зовсім непросто писати про цього червоноградського майстра писанки, про якого лише дещо чув від друзів. Але й почесно водночас — мимоволі опиняєшся в ролі «першопрохідця» (або одного з них) і у такий спосіб ніби сам долучаєшся до чогось світлого, великого, вічного... Щоб дати всебічну оцінку творчості Тараса Городецького, бажано б мати ґрунтовну освіту художника, етнографа та філософа. Без цього будь-яка стаття про нього віддаватиме дилетантством. Усвідомлюючи свою велику відповідальність, я довго розмірковував, з чого почати. У чому велич цієї скромної людини, земне життя якої обірвалося в 42 роки? Спілкуючись з людьми, які його знали, я переконався, що Городецький — фігура того ж масштабу, що й художниця Катерина Білокур, бандурист Олексій Нирко або вишивальниця Віра Роїк. У чому ж його

можна порівнювати і з композитором Володимиром Івасюком або з кіноактором Іваном Миколайчуком. Жодного сумніву не маю, що вони товаришували б, якби жили в одну епоху. І з Василем Стусом їм було б про що поговорити, і з Олексієм Тихим. Незалежно від того, чим займалися вищезгадані особи, всі вони мали Божу іскру, всі

працювали жертвовно, всі були великими українцями. Ось і Тарас був великим. І це незважаючи на те, що доля відміряла йому для творчості зовсім мало часу — скажімо, на шість десятиліть менше, ніж кримчанці Вірі Роїк. А писанкарство — це не музика; тут один твір, навіть вищезгадані особи, відомим не зробить. Однак,

маючи цілком героїчний родовід (його батько боровся за свободу в лавах УПА), Тарас Городецький обрав саме цей шлях і «зброя» собі вибрав іншу, мирну — писачок. Виявляється, дуже ефективна зброя культурницького фронту, особливо якщо нею досконало оволодіти... (Продовження на 8-9 стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.

Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня:
ТОВ «Мега-Поліграф»
вул. Марка Вовчка, 12/14
Київ, 04073

Видавець - ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України»
Директор
Олеся БІЛІШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДК у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

Передплата кампанія на видання ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури України», в т. ч. і на тижневик «Кримська світлиця», здійснюється за наступними реквізитами: вул. Васильківська, 1, м. Київ, 03040, 2 поверх, 6 корпус. Відповідальна особа за передплату - Сидоренко Ірина.
Тел./факс (044) 498-23-64.

УКРАЇНА ТАКИ ПЕРЕЙДЕ НА ЗИМОВИЙ ЧАС

Верховна Рада ухвалила у вівторок Постанову «Про визнання такою, що втратила чинність, Постанови Верховної Ради України "Про зміну порядку обчислення часу на території України"».

За це рішення проголосували 295 народних депутатів.

ВР також запропонувала Кабінету Мініст-

рів протягом одного місяця з дня набрання чинності постанови внести на розгляд парламенту проект закону щодо порядку обчислення часу на території України.

Постанова набирає чинності з дня її опублікування.

30 жовтня Україна має перейти на зимовий час.

Як повідомляв УКРІНФОРМ, у вівторок на ранковому засіданні ВР постанова про відміну переходу на зимовий час двічі відхилялася.

ЗА ІМЕНА ПРОВОКАТОРІВ ЗАПЛАТЯТЬ

Народний депутат України Олександр Фельдман обіцяє виплатити матеріальну винагороду тому, хто надасть інформацію про авторів антиукраїнських графіті у Дніпропетровську. Депутат вважає, що антиукраїнські написи на фасадах дніпропетровських будинків зроблено з метою розпалювання національної ворожнечі та провокації агресії на адресу національних меншин.

Повідомлення про це розміщено на сайті Інституту прав людини й запобігання екстремізму та ксенофобії, який очолює О. Фельдман.

«Якщо хтось має про авторів цих написів інформацію, що допоможе правоохорон-

ним органам покарати винних, якщо хтось знає імена замовників і виконавців цієї провокації, але боїться наслідків - прошу передати цю інформацію на моє ім'я у будь-який зручний спосіб. Я гарантую, що джерело залишиться анонімним, відомості буде передано керівництву Генпрокуратури і МВС, а хід розслідування буде взято під громадський контроль. Якщо імена негідників буде встановлено, то ми потурбуємося про те, щоб вони прозвучали на всю Україну», - заявив О. Фельдман.

Також О. Фельдман звернувся до керівництва парламентського комітету із зако-

нодавчого забезпечення правоохоронної діяльності з пропозицією - провести спеціальні комітетські слухання з питань підвищення ефективності боротьби з хуліганством і вандалізмом на ґрунті національної нетерпимості.

Як повідомляли ЗМІ, у Дніпропетровську невідомі особи в декількох районах міста нанесли велику кількість антиукраїнських графіті («Смерть хохлам!» і «Смерть українцям!») на фасадах будинків.

Слід також зазначити, що нещодавно і в Криму був зафіксований провокаційний настінний напис, спрямований проти кримських татар. Напис зроблено безграмотною українською мовою...

А ЧОРНИЙ ВОРОН НЕ ВІДМОВИВСЯ Б!

У санаторному комплексі «Пуша-Озерна» у селі Пуша-Водиця відбувся з'їзд Національної спілки письменників України, інформує Газета.ua. Були присутні 360 делегатів, які обирали нового голову Спілки.

Запропонували кандидатури Віктора Баранова, Володимира Шовкошитного, Володимира Яворівського, Василя Шкляра, Леоніда Талалая, Любові Голоти і Михайла Шевченка. Кандидати виголошували свої програми.

Більшість кандидатів зняли свої кандидатури з голосування на користь Віктора Баранова. А Василь Шкляр відмовився на користь Яворівського. Всього на голосування поставили три кандидатури: Яворівського, Баранова і Талалая.

Голосування тривало годину. Віктор Баранов здобув 156 голосів, Володимир Яворівський - 149, а Талалай - 14. Пройшлими були 159 голосів, тому голову не обрали.

В. Яворівський запропонував через місяць організувати з'їзд письменників у Києві і на ньому обрати нового голову.

СЕВАСТОПОЛЬ ВСЕ ЩЕ НЕПРИСТУПНИЙ...

На пострадянську територію важко пробиваються не лише високі європейські стандарти демократії і права. З часів відкриття Севастополя для іноземців у минулому столітті ні місцева, ні центральна влада не можуть вирішити простого питання швартування великих круїзних лайнерів біля причалу морського вокзалу. Довжина найбільшого місця для швартування - 200 метрів, а щоб пришвартувати круїзний лайнер, потрібно 300 метрів причальної стінки. Тобто причал може приймати тільки невеликі лайнери, бо для заходу більш великих суден міжнародних круїзних компаній довжина причалу повинна становити не менше 500 метрів. Відсутні 300 метрів поряд належать Чорноморському флоту Російської Федерації.

Круїзний бізнес у світі розвивається стрімкими темпами. А приймати океанські лайнери можуть поки що тільки Одеса й Ялта. Ось і 14 жовтня круїзний теплохід «Artania» - найбільший у цьому сезоні з довжиною 231 метр - змушений був розміститися на рейдовій стоянці, а пасажирів доставляти до

берега власними ж катерами. Культурний, політкоректний і чемний командир «Artania» Жарле Флатебю сказав журналістам, що їхній прихід нічого не затьмарило, а працівники морського порту зустріли дуже професійно.

Можливості лайнера поки що є недосяжними для вітчизняного флоту: 8 пасажирських палуб, 594 каюти для 1194 пасажирів, 514 членів екіпажу, 7 барів, 3 ресторани, бібліотека, басейни (1 - критий і 2 - просто неба), спа-центр, кінотеатр.

Минулого року у штабі Чорноморського флоту твердо заявили: «Викликають подив публікації в деяких ЗМІ про можливість передачі Севастопольському морському порту причалив Чорноморського флоту, в тому числі і Мінної стінки, з метою прийому круїзних лайнерів. Мінна стінка є історичним, спеціально обладнаним місцем дислокації кораблів ЧФ».

Тобто кращої стоянки для малих протичовнових кораблів іншої держави, ніж у центрі міста, бути не може ніколи. Ні п'яді українського берега ЧФ РФ не віддасть! І маяками продовжуватиме

незаконно користуватись.

А тим часом невеличке Монако приймає 650 круїзних суден за рік. І порт процвітає, і жителі не бідують.

На Міжнародному інвестиційному форумі в Севастополі у жовтні 2011 р. в. о. начальника Севастопольського морського торгового порту Тимур Кондратьєв у своїй доповіді «Проекти розвитку готельного і круїзного бізнесу і будівництва вантажних терміналів» знову підкреслював необхідність розвитку інфраструктури для прийому іноземних туристів. І віце-прем'єр-міністр України Борис Колесніков нещодавно доручив вивчити можливість використання для швартування круїзних лайнерів стінок, орендованих Чорноморським флотом РФ. А чи дозволять це Харківські угоди?

Довідники заманюють інвесторів інформацією про те, що «у межах міста є причальна інфраструктура високого технічного рівня завдовжки більш ніж 30 км (усього 287 причалів)».

Та виглядає, що Севастополь може залишитись неприступним для Європи. Принаймні до 2042 року.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ
м. Севастополь
Фото автора

БЕЗКОШТОВНО ВІДВІДУВАТИ МУЗЕЇ І ЗАПОВІДНИКИ ПІВОСТРОВА ЗМОЖУТЬ ЮНІ КРИМЧАНИ

Республіканський комітет Автономної Республіки Крим з охорони культурної спадщини організував для юних кримчан безкоштовне відвідування музеїв, історико-культурних, історико-археологічних і палацово-паркових заповідників Криму.

Зокрема, безкоштовно відвідати музеї й заповідники зможуть неповнолітні, у тому числі учні середніх шкіл, сироти, вихованці інтернатів, члени дитячих і юнацьких організацій щосуботи з 10 до 14 години.

Мета акції, що одержала назву «Зелений коридор», полягає в популяризації кримської історії, унікальної історичної й культурної спадщини півострова, формуванні до них інтересу й вихованні поваги у підростаючого покоління. «У кримських музеях і заповідниках зібрані численні зразки предметів людської діяльності з найдавніших часів до наших днів. Найчастіше ці експонати представлені одиничними екземплярами, вони унікальні і мають величезну цінність. На жаль, про це відомо далеко не всім, у тому числі й жителям Криму», - зазначили в Рескомітеті.

Стартує «Зелений коридор» 22 жовтня о 10 годині на території Історико-археологічного заповідника «Неаполь Скіфський» у Сімферополі. Акція реалізується за сприяння Міністерства культури, Міністерства курортів і туризму й Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Криму.

СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ «БРОДВЕЙ»

Академічний театр танцю Севастополя готує нове танцювальне шоу «Бродвей», в основу якого покладені мотиви знаменитих голлівудських мюзиклів «Чикаго», «Красуня і чудовисько», «Ромео і Джульєтта». У постановці бере участь вся основна трупа театру. Режисер-постановник і художник - Вадим Єлізаров. Прем'єра призначена на 22 жовтня.

ДРУЖИТИ МІСТАМИ, АЛЕ ЗА ГРОШІ!

Севастополь отримає від Москви 74 млн. рублів на розвиток міста. Про це йшлося на зустрічі голови Севастопольської міської держадміністрації Володимира Яцуби з мером Москви Сергієм Собяніним. За словами мера російської столиці, Севастополь одержуватиме щорічно по 74 млн. рублів з 2011 до 2013 року. У свою чергу, Володимир Яцуба заявив, що Севастополь готовий запропонувати Москві низку інвестиційних проектів. На думку голови Севастопольської міської держадміністрації Володимира Яцуби, зустріч з Сергієм Собяніним була продуктивною.

ВЛОДОБАЛА ЯЛТУ КОРЕЯ

Ялта й місто Кванджу (Південна Корея) підписали меморандум про співпрацю. Документ було підписано під час візиту делегації міста до Південної Корей. Українську сторону приваблює той факт, що Кванджу - відомий в усьому світі виробник автомобілів та освітлювальних приладів. Південнокорейська сторона бачить можливість просунення через Ялту своєї продукції до України. Меморандум передбачає розвиток двосторонніх стосунків у різних галузях: екології, індустрії, сучасних технологій.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОФСПІЛКИ

17 жовтня у Севастополі представники профспілкових організацій і трудових колективів провели акцію протесту проти антисоціального реформу уряду. Акція пройшла біля будівлі міськдержадміністрації й була присвячена Міжнародному дню боротьби з бідністю.

Учасники акції вимагали від Кабінету Міністрів України «переглянути статті проекту бюджету на 2012 рік, що не забезпечують належний рівень соціальних стандартів й реально забезпечити темпи зростання реальних доходів над темпами зростання інфляції, цін на споживчі товари та послуги».

Учасники акції закликали Верховну Раду України «не допустити ухвалення антисоціального бюджету на 2012 рік у нині існуючій редакції», а також «у законі «Про державний бюджет на 2012 рік» встановити з 1 січня 2012 року мінімальні заробітну плату та пенсію на рівні об'єктивного прожиткового мінімуму».

ЗНАЙОМІ «ЕКСПЕРИМЕНТИ»...

Забороняти українцям мати російське громадянство - не гуманно, - вважає депутат Держдуми Росії Костянтин Затулін, котрий ініціював зміни до 14 статті Федерального закону «Про громадянство Російської Федерації». З його ініціативи громадянство Росії в інших країнах має регламентувати 14 стаття Закону Росії «Про громадянство». Російський політик переконаний, що ця ініціатива не має нічого спільного з таким поняттям, як «провокування сепаратистських настроїв» й посиленням «російської п'ятої колони». Про це він заявив у Севастопольському Домі Москви. Депутат Держдуми Росії не розуміє, чому офіцер Чорноморського флоту, залишаючись після відставки у Севастополі, має змінювати російське громадянство на українське. Як пілотний проект він запропонував провести експеримент: ввести у Севастополі, або ж загалом у Криму подвійне громадянство. Всі затулінські пропозиції і експерименти транслювалися місцевими телеканалами.

Підготувала Лідія СТЕПКО

В Україні показник бідності нині є найнижчим за 2001 року. На цьому наголосив Президент Віктор Янукович у зверненні з нагоди Міжнародного дня боротьби з бідністю.

«Показник бідності за 2010 рік скоротився на 2,3%, досягнувши найнижчого рівня за 2001 року. Це стало наслідком підвищення майже на 25% прожиткового мінімуму, більш ніж на 12% середнього розміру пенсії, на 10% реальної заробітної плати», — зазначив Глава держави.

За його словами, бідність як постійне джерело соціальної напруженості значно стримує розвиток України на шляху досягнення європейських стандартів життя, тож скорочення масштабів цього явища є пріоритетним напрямком державної політики. Завдяки вжитим заходам, зокрема у рамках Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», досягнуто суттєвих зрушень у цій сфері.

Однак, констатував Президент, залишилася високою бідність серед багатодітних сімей та жителів сільської місцевості, не втратила гостроти ця проблема для працюючого населення. Кожна четверта сім'я, до складу якої входять діти та всі дорослі, що працюють, належить до категорії бідних.

«Саме тому мною були внесені закони, спрямовані на поліпшення життєвого рівня сімей з дітьми. Парламент підтримав мої ініціативи, і завдяки спільним зусиллям вже у цьому році батьки отримали збільшений розмір допомоги при народженні дитини, а малозабезпечені сім'ї — посилену фінансову підтримку від держави», — наголосив В. Янукович.

Він підкреслив, що стабілізація розвитку української економіки, зменшення адміністративного навантаження на бізнес, встановлення чітких податкових правил стимулюватиме відкриття нових робочих місць, дасть змогу підвищити доходи працівників і як наслідок збільшити видатки державного бюджету на соціальні виплати малозабезпеченим.

«Водночас наша соціальна політика має бути спрямована на зростання середнього класу. У цьому запорука нашого успіху», — заявив Глава держави.

УКРІНФОРМ

Рівень бідності в Україні зростає, що у найгіршій ситуації нині продовжують залишатися домогосподарства з дітьми. Про це напередодні Міжнародного дня боротьби з бідністю, який відзначається 17 жовтня, повідомила в коментарі для УКРІНФОРМУ завідувач відділу дослідження рівня життя населення Інституту демографії і соціальних досліджень ім. М. Птухи НАН України Людмила Черенко (на фото).

«У першому кварталі 2011 року рівень бідності серед домогосподарств із дітьми хоча й знизився порівняно з попереднім періодом, проте залишився на досить високому рівні — 31,7%, що у 1,2 раза вище за середньоукраїнський рівень. Із збільшенням кількості дітей у домогосподарствах відповідно зростає й рівень бідності», — сказала експерт.

За її словами, найнижчий рівень бідності спостерігається в домогосподарствах з однією дитиною — 26,3%, з двома дітьми він становить вже 41%, а з трьома та більше — 61,4%.

«В Україні майже кожна друга сім'я з двома дітьми потрапляє до бідних. Такі родини мають більші ризики бідності, аніж домогосподарства, які складаються виключно із пенсіонерів. Окрім того, до групи ризику потрапляють пенсіонери старших вікових груп, які вже не можуть працювати, багатодітні родини та складні домогосподарства з подвійним демографічним навантаженням (дітьми та пенсіонерами)», — повідомила науковець.

Вона додала, якщо у домогосподарствах пенсіонерів рівень бідності знизився, то у домогосподарствах, які складаються із працюючих осіб, він дещо зріс, «що свідчить про погіршення ситуації на вітчизняному ринку праці».

Л. Черенко зазначила, що особливо невтішним є рівень життя пенсіонерів, яким за 75 років: «Вони

вимушені існувати лише на ті кошти, які отримують від держави, рівень бідності серед них традиційно вищий від середньоукраїнського з року в рік».

Науковець також акцентувала увагу на іншій українській особливості — наші пенсіонери зазвичай допомагають виживати сім'ям своїх дітей. Окрім того, у пенсіонерів є специфічні потреби. Вони менше купують одягу та предметів побуту, зате більше коштів витрачають на ліки. У них вкрай застарілі товари тривалого використання, які практично не оновлюються.

В УКРАЇНІ СІМ'Ї З ДВОМА ТА БІЛЬШЕ ДІТЬМИ МАЮТЬ ВЕЛИКІ РИЗИКИ БІДНОСТІ

Що ж до молодих пенсіонерів, які тільки досягли пенсійного віку і можуть працювати та отримувати одночасно пенсію і зарплату, то в них, на думку експерта, рівень життя навіть вищий від молодих працюючих, які ще не набули достатнього стажу роботи: «Молоді пенсіонери мають низькі ризики відносної бідності, їхні доходи дозволяють підтримувати нормальний рівень життя».

Л. Черенко розповіла, що більшість літніх людей отримують пенсію, яка є вищою за прожитковий мінімум для непрацездатних: «Але бідність — поняття відносне. І коли ми говоримо про бідність, насамперед, маємо на увазі ту частину населення, яка не може споживати на рівні середніх стандартів, що склалося у нашому суспільстві на даний момент».

У прожитковому мінімумі, за словами експерта, закладено детальний перелік продовольчих та непродовольчих товарів і послуг: «Взагалі, мінімум як межа бідності має гарантувати задоволення найнеобхідніших фізіологічних та соціальних потреб людини. Якщо навіть припустити, що сьогодні прожитковий мінімум виконує цю функцію, все одно залишається відкритою проблема низького рівня державних соціальних гарантій, які визначаються на його основі».

Насамперед, переконана науковець, це стосується мінімальної заробітної плати, яка має бути хоча б на 30% вищою від прожиткового мінімуму для працездатних осіб — як в усьому світі: «А в Україні вона ледь-ледь дотягує до прожиткового мінімуму. Адже працююча особа

зазвичай має утриманців — неповнолітніх дітей».

Окрім того, вважає Л. Черенко, варто було б поставити рівень державних соціальних гарантій, насамперед мінімальної пенсії, у залежність від регіональної вартості життя.

«Купівельна спроможність пенсіонерів, які живуть на мінімальну пенсію, у регіонах з високою вартістю основних товарів, зокрема харчування та непродовольчої групи, практично в півтора-два рази нижча, аніж у регіонах з низькою вартістю життя», — сказала експерт.

На запитання кореспондента УКРІНФОРМУ, як загалом виглядають показники бідності українців у «розрізі» регіонів, Людмила Черенко також послалася на дані Держкомстату за перший квартал нинішнього року.

«Процес зниження загальних показників бідності по країні характерний для половини регіонів, тоді як у тринадцяти регіонах відбулося зростання показника. Причому погіршення у багатьох регіонах є суттєвим — як за рівнем, так і за глибиною бідності», — відповіла експерт.

При цьому вона зауважила, що невтішною залишається «картина» у сільській місцевості, де рівень бідності хоча і знизився за останній період, проте все ще доволі висо-

кий. Зате помітно покращилася ситуація в малих містах.

За словами науковця, лідером щодо рівня бідності (39,7%) є Кіровоградська область, яка в 1,6 раза перевищила середній показник по країні. Понад 35% бідного населення проживає у Житомирській, Хмельницькій та Тернопільській областях. Характерний значно вищий за середньоукраїнське значення рівень бідності і для Львівської, Рівненської та Чернівецької областей.

«Найкраща ситуація за рівнем бідності, за даними першого кварталу 2011 року, традиційно спостерігалася в Києві — 9,8%, що утричі нижче за середній показник по країні. Його низький рівень є характерним і для мешканців Харківської, Полтавської, Запорізької та Миколаївської областей», — констатувала Л. Черенко.

Вона також поінформувала, що межа бідності, за останніми даними державної статистики, досягла 1025 гривень і збільшилась порівняно з відповідним періодом 2010 року на 110 гривень або на 12%. Аналогічна тенденція простежується і стосовно межі злиденності, де зростання становило 88 гривень. При цьому доходи бідного населення зростали швидше, ніж межа бідності.

«Якщо за останній рік вартісне значення межі бідності зросло на 12%, то середньодушові сукупні витрати бідного населення збільшилися на 13,4%. Отже, зростання доходів бідного населення перевищувало темпи зростання середніх доходів по країні», — підсумувала Л. Черенко.

Наталія АНДРУСЕНКО

«ПЕРЧАНСЬКИЙ» КОМЕНТАР

— Шановні! Наступного року ваше життя покращиться. Обіцяємо зирати з вас не сім шкур, а шість!

Мал. А. Василенка

Осінь — час підбиття попередніх підсумків роботи курортної галузі Криму. У нинішньому році уряд Автономної Республіки Крим та Міністерство курортів і туризму взяли курс на розширення рамок курортного сезону. Півострів славиться не лише своїми прекрасними можливостями для відпочинку у літній період. Море, сонце і вода не завжди є основними чинниками для лікування. Провідні вчені рекомендують лікування в Криму саме у міжсезоння. З цією метою розроблено спеціальний проект «Кримський оксамитовий сезон — сезон здоров'я», який охопив 19 регіонів України, Росії, Білорусі та Латвії. В ході проекту вчені-курортологи, фахівці Міністерства курортів і туризму Криму проводять спеціальні семінари та тренінги для туроператорів і лікарів, прес-конференції для журналістів.

Про перші результати нового підходу кримської влади до розширення рамок курортного сезону бесіда кореспондента УКРІНФОРМУ з першим заступником міністра курортів і туризму Автономної Республіки Крим Олександром Лівим.

ВІДПОЧИНОК У КРИМУ: БЕЗ ПЕРЕРВИ НА МІЖСЕЗОННЯ

— Олександр Сергійовичу, розкажіть про перші результати курортного сезону 2011 року у Криму. Чи є якісь особливості порівняно з минулим роком?

— Станом на 1 жовтня 2011 року в Криму відпочило 5,34 млн. осіб. Ця цифра практично ідентична минулорічній, а 2010 рік було визнано одним із кращих за всі роки незалежності України. Так, за 9 місяців 2010 року у Криму відпочило 5,32 млн. осіб.

Відмінність полягає у тому, що цього року більше туристів приїхало до Криму восени. На півріччя приріст порівняно з минулим роком становив 4,7%, а зараз — 11,6%. Проте у пік пляжного сезону — липень і серпень — туристів було трохи менше.

— Вперше за 20 років санаторно-курортну галузь у Криму було обрано стратегічним пріоритетом розвитку. Які завдання у зв'язку з цим уряд автономії ставить перед собою?

— Нашим стратегічним завданням є збільшення турпотоку навесні та восени. У першу чергу, в цей період у нас є головна конкурентна перевага — повноцінне курортне лікування й оздоровлення. У нинішньому році всі зусилля уряду автономії було сконцентровано на просуванні саме весняного й осіннього Криму, і вони вже дають перші результати. В рамках проекту «Кримський оксамитовий сезон — сезон здоров'я» Міністерство курортів і туризму провело Дні Криму у Ризі (Латвія), Мінську (Білорусь), Москві, Санкт-Петербурзі, Тюмені, Новосибірську, Курську (Росія), а також таких містх України, як Київ, Луганськ, Донецьк, Львів, Вінниця, Харків і Дніпропетровськ. Ми вивчили і сертифікували близько 700 турагентств, 980

лікарів і провели зустрічі з представниками 350 профспілкових організацій.

Зазначу, що вважати ефективність курортного сезону все-таки необхідно не за кількістю туристів, а за надходженнями до бюджету. При цьому саме курортне лікування й оздоровлення реально наповнює бюджет, на відміну від багатьох інших видів пляжного відпочинку.

— Чи збільшилися надходження до бюджету від курортного сезону цього року?

— За 9 місяців приріст надходжень до бюджету від курортної галузі становив майже 12%, хоча він міг бути і більше. Думаю, що зростання відрахувань курортної галузі до бюджету Криму може бути забезпечене не податковим тиском, а реформуванням рекреаційного комплексу АРК. Саме так і називається головний пріоритет Стратегії економічного та соціального розвитку Криму до 2020 року.

Провести реформування за 5 місяців, звичайно, неможливо, але вже розроблено низку законодавчих ініціатив, ухвалено закони і кілька державних програм, розроблено Програму розвитку і реформування рекреаційного комплексу АРК на 2012–2013 роки. Все це системний і стратегічний підхід, а не ситуативна популістська політика.

— Реформування галузі націлене на вирішення існуючих проблем. Які з них Ви вважаєте первинними?

— Можна виділити три найбільші проблеми санаторно-курортної і туристського комплексів Криму. Це — інституційна проблема, стан курортної і туристської інфраструктури, а також рівень кваліфікації як вищої менеджерської ланки, так і персоналу галузі. Ці

проблеми відображують те, що галузь 20 років не була пріоритетом ні для місцевої влади, ні для кримчан, ні для держави.

— Міністерство курортів і туризму розробило Програму розвитку та реформування рекреаційного комплексу АРК на 2012–2013 роки. Що вона передбачає?

— Програма визначає механізми реалізації першого етапу Стратегії економічного та соціального розвитку АРК до 2020 року і націлена на подолання посткризових тенденцій, реалізацію структурних змін у галузі. У програмі визначено основні проблеми рекреаційного комплексу Криму. Для їх вирішення заплановано конкретні завдання і заходи — з установленими обсягами фінансування та термінами реалізації.

Документ розроблявся за участі експертів ЄС, і вже підтверджено, що частина його фінансування у розмірі 5 млн. євро буде за рахунок Євросоюзу.

Ми розраховуємо, що Програму буде прийнято до кінця року.

— Олександр Сергійовичу, від чого все-таки, на Ваш погляд, залежить успіх курортного сезону у Криму?

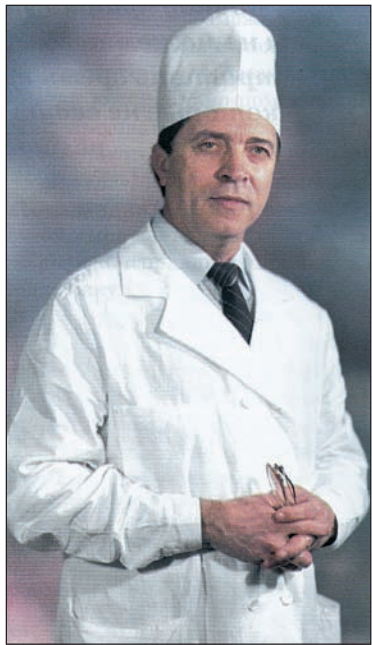
— Курортний сезон-2011 демонструє і тенденції, які є запорукою успіху в курортному бізнесі. Зверніть увагу: низка великих санаторіїв і пансіонатів з хорошими парковими зонами, причому в першій лінії біля моря, мали нестабільне навантаження і навіть вільні номери в пік сезону. А водночас, такі санаторії, як «Золотий Колос» в Алущі, «Саки», «Полтава» у Сакському районі, знаходячись не в першій лінії біля моря, всю весну, літо і осінь мають максимальне навантаження.

Можу зробити висновок, що курортний сезон у Криму — показник дуже неоднорідний і залежить, у першу чергу, від менеджменту баз розміщення, від якості їхнього сервісу і підходу до цінової політики.

— Дякую за інтерв'ю.

Сергій ПАВЛІВ

ТАЛАНТ БЛИСКУЧИЙ, БЛИСКАВИЧНИЙ РОЗУМ

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Про все це можна було довідатися на презентації книги спогадів «Цей різний, різний... різний Блискунов», що відбулася 6 жовтня у залі медуніверситету. Ініціатор видання, упорядник та автор проекту — Сергій Миколайович Куценко, його учень і послідовник. Ось що він пише у передмові до збірки: «Великим щастям, везінням, удачею вважаю надану мені долею можливість бути студентом Блискунова, проходити інтернатуру і вступ до спеціальності під патронатом Блискунова, стояти за одним операційним столом з Блискуновим і одержати з його рук великий науковий спадок — метод Блискунова».

Серед промовців — професор Валентин Івашківський:

— Розлучаємося з найкращими. Нещодавно тут прощалися з професором Загорьком. А їм на зміну приходять різні барахло...

Останнє слово боляче вдарило по нервах, адже це дуже серйозне звинувачення, хоча і зірвалося воно з вуст професора в досить інтимному колі. Невже дійсно «барахло»?

Можливо, за давніх часів хтось дещо подібне думав і про Олександра Івановича, який довго не міг визначитися з вибором професії: вступив до медінституту і — кинув, лише потім відновився, став учнем художнього училища ім. М. Самокиша і, недовчившись півроку, подався до Ленінградського політехнічного інституту на механічний факультет, де недобрав балів. А поміж спробами здобути професію працював робітником паровозного депо, кочегаром, слюсарем та токарем-фрезерувальником. Але від незразкових дітей свого часу Олександра різко відрізняло те, що в усьому, чим би не займався, він був геніальним. І,

зрештою, нічого випадкового у його житті й не траплялось, просто підсвідомо, по черзі, він опанував усе, що йому потім знадобилося. Блискунов-лікар часенько змінював білий халат на чорний, а пізніше згадував: «Коли я, молодий лікар, побачив, з якими труднощами для медперсоналу і муками для хворих здійснювалися перекладання і транспортування обпалених, я взявся за розробку каталки для таких хворих». А ще, ставши лікарем-травматологом, він охарактеризував той період життєдіяльності, а я б сказала — творчості, так: «Вабила слюсарна медицина». Та і один з найважливіших винаходів науковця Блискунова теж родом зі слюсарної майстерні: хворим у кістковий канал вводився металевий імплантант, який слугував внутрішнім джерелом енергії, що продукувалася під час руху кінцівки, даючи можливість підростити ногу або й людину загалом більш як на 10 сантиметрів.

Коли 24-х годин на добу для лікаря-винахідника вже не вистачало, до роботи підключився інженер-конструктор І категорії з нестандартного обладнання Анатолій Іванович Селезньов разом з працівниками бюро нової техніки «Ера», який у своїй статті зізнається: «Чесно кажучи, я не був готовий до такого водограю ідей, який він звалив на мене для практичного виконання». Але професор нервував — він не міг усвідомити, як це його ідеї можуть бути комусь незрозумілими?

То неже ті слова, які зірвалися з вуст професора Івашківського щодо нинішнього покоління медиків, це лише щось пов'язане з їхньою «хворобою зростання» і через 20-30 років нова плеяда знаних професорів теж буде підозріло дивитися на тих, хто дихає їм у потилицю? Чула я ось, що в 6-й лікарні, де працював і помирив Олександр Іванович, медсестра за укол у колінний суглоб бере 150 грн. (моя зарплата за три дні), бо інакше «може вколоти не туди, куди треба». Як це: свідомо — і не туди, куди треба, караючи «багатого буратінку» інваліда за те, що не хоче «розкручуватися»? А на такі ліки не кожної зарплати вистачить! Ну а щодо препарату, який вводиться у суглоб, то чи не нашкодить він, опинившись поза ним? І як може лікар спокійно працювати з такою медсестрою? І чи можна довіряти завідувачу відділення, який безтурботно очолює таку команду?

Розумію все: загальну бідність, можливість «відкатів», коли медсестрі залишиться в кінці «процесу» всього лише 20 копійок, не розумію тільки одного: хто дав право людям, які збиткуються над клятвою Гіппократа,

працювати в медицині, адже стільки сфер, де традиційно панують бізнесові стосунки, не загрожуючи нічому здоров'ю? І як би до подібної ситуації поставився професор Блискунов, котрий, за спогадами товаришів, уже на ранок звільнив з роботи людину, яка назвала колегу «косооким чуркою»? Чи зрозумів би він нинішній метод заробітчанства, якщо сам, уже світило науки і медицини, бувало, жив напівголодним, харчуючись переважно хамсою і чаєм? В один з таких періодів його дуже виручав власний талант художника: замість дорогих фотографій до своїх робіт він використовував свої малюнки. Лише в останні роки життя з'явилася у професора і власна квартира, на 10-му поверсі, з хронічно непрацюючим ліфтом. І не тому, що з народження був беззахатенком, просто не складалася його особиста доля, адже бути дружиною генія (сама так

Валентин Івашківський

Олександра Блискунова називає його товариш Михайло Бахарев) не зовсім просто. І якщо хтось вважає, що безліч талантів і високі моральні якості гарантують людині щонайменше душевний і побутовий комфорт, то це далеко не так.

Недарма ж автор однієї зі статей Віктор Миколайович Старосек назвав її «Більшість оточення потрібний був не Блискунов, а його талант». Втім, серед цих людей виділялася група й тих, кому і талант його заважав, наляштувавши вороже до професора. Тож 10-річна виснажлива праця молодого науковця, яка мала б стати його докторською дисертацією, не знайшла підтримки серед багатьох кримських колег, змусивши Олександра Івановича захищатися не в Сімферополі, а в Центральному інституті травматології та ортопедії (м. Москва). Про цю досить драматичну сторінку в житті О. Блискунова найдетальніше розповідає доктор медичних наук Сергій Куценко у статті «Підніміть мені руки — вище, вище... це вище...» Сутність дисертації була в тому, що незабаром і склало славу професора, а тоді він писав своєму товаришеві у Москву: «Коли я, ще молодий лікар, побачив, як страждають хворі із зовнішніми (лізарівськими) апаратами при подовженні стегна, а особливо, коли заги-

Меморіальна дошка на будівлі 6-ї міськлікарні, де працював О. Блискунов

нула хвора від сепсису, що розпочався з невеликого нагноєння м'яких тканин навкруги спиць, мої думки були присвячені тільки одному: як зробити апарат, який би повністю виключив тривалу перфорацію шкіри? Як зробити так, аби джерело енергії знаходилося не окремо від пацієнта, а в ньому?»

І все ж такі ідеї Олександра Івановича під час захисту дисертації перемогли, щоправда, чого це було варто для його здоров'я, залишається тепер лише здогадуватися. Професора Ілізарова ще можна зрозуміти — його нібито відсували на другий план, та травилу О. Блискунова гравці третього ешелону, взагалі позбавлені властивості оригінально мислити, що цілком компенсувалося заздрістю та прагненням, аби їхня приземлена планка все ж таки була найвищою.

Але, на щастя, у професора Блискунова були в житті щирі друзі та його пацієнти, про яких він піклувався до останнього свого дня, а ще — робота, що поглинала його усього і не залишала часу на емоції. Але куди від них подінешся — звідти й отой «непростий» характер, коли хочеться любити увесь світ, усім розкрити душу, аж ба — у них на лобі, як на трансформаторній будці, — череп з кістками, і Олександр Іванович з гіркою знімається: «Я дуже тяжко переживаю зраду. Для мене така людина перестає існувати».

Віктор Ринденко

Та на презентації, в залі медуніверситету «таких людей» не було. Друзі, які тут зібралися, з трепетом переглянули стрічку про Олександра Івановича, а художник Лев Балкінд, почувши його живий голос, так розчулився, що не одразу знайшов для виступу слова. Однак сказав те, чого не забуваю вже ні на мить. Він, доцент кафедри живопису, запитав у 5-курсників, що їм відомо про Олександра Блискунова. І з прикритістю довідався: студенти не знають взагалі нічого.

А що буде через сто років, коли пам'ять очиститься від болю? Чи вона жива лише допоки є серця, які продовжують боліти і любити, ходять ноги, які стали довгими і стрункими, перетворивши калічку на красуню, є їхні діти, які, скажімо, у колишньої «калічки», аби не Блискуновський винахід, навряд чи колись би народились?

Але, як повідомимо на презентації професор Віктор Ринденко, сьогодення подбало вже і про подібних колишнім блискуновським пацієнтам, які, за спогадами М. Бахарєва, «ставали для нього нібито родичами», і він сам «просто не знає іншого прикладу хірурга, котрий був би таким відданим своїм пацієнтам». Їм імплантують тепер інші, польські апарати, значно гіршої якості, але хто про це дбає? Головне, що при закупівлі цієї медтехніки можна здійснювати відповідні бізнесові операції, масштаб яких медсестрі із 6-ї міськлікарні і не снився.

— На Блискуновському методі країна могла б заробляти мільярди, — з гіркою зазначив Віктор Ринденко, можливо, пригадуючи, як за вісім днів до вічного небуття Олександр Іванович писав листи до владних інстанцій Криму та України.

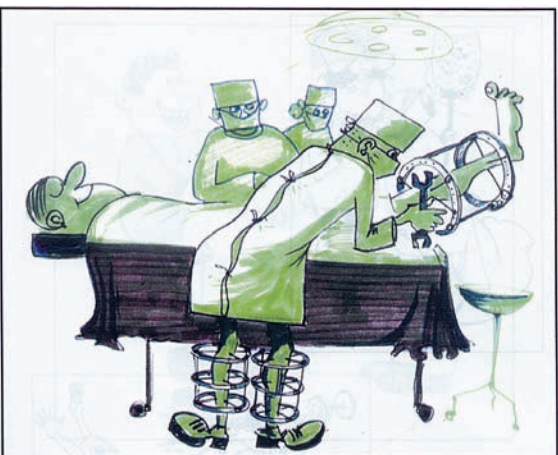
«Звертаюся до вас з проханням, можливо, востаннє... Наша клініка застосовує унікальні методи лікування, розроблені мною і моїм колективом, які не мають аналогів у світі. Я об'їздив багато країн світу і з упевненістю заявляю, що ці методи лікування мають державну значущість і велику комерційну цінність. За відповідної підтримки державних органів клініка може робити суттєвий внесок в економіку Криму...»

Але ні з Верховної Ради АРК, ні від міністрів охорони здоров'я України та Криму відповіді так і не надійшло. Втім, Олександр Іванович вже не довідався, що ніким не був почитий. Навіть останні дні в реанімації він продовжував працювати, усвідомлюючи, що дні ці такі дійсно останні. У своїй статті Сергій Куценко згадує: «Він запросив мене до себе в палату і почав диктувати, що треба зробити... Він поіменно назвав своїх пацієнтів і закінчив словами: «Я почав їх оперувати, а завершувати доведеться тобі...»

Олександра Блискунова не стало 28 грудня 1996 року. Сергій Миколайович свого вчителя не підвів ні у чому. Про те, як сьогодні живуть і працюють «блискуновці» — послідовники, сподіваюся, матиму можливість розповісти в одному з наступних номерів газети.

Вважається, що журналіст не повинен безпосередньо втручатися в життя і має тільки ставити на вид ті чи інші проблеми. У цьому сенсі закликаю тих, кому не байдужа наша медицина і її «споживачі», хто хоче, щоб правда і добро залишалися такими і через сто років, а пам'ять — живою, укласти книгу про кращих медичних діячів Криму, поки ще є кому про них розповісти, починаючи зі святого Луки. Належно підготовлена, вона могла б претендувати на застосування в навчальному процесі студентів-медиків. Цю книгу хотілося б бачити присвяченою пам'яті Олександра Блискунова. А як людина додаю від себе — з радістю стала б учасницею такого проекту.

Тамара СОЛОВЕЙ

Малюнки О. Блискунова

14 жовтня 2011 р. Свято Покрови у церкві Покрови Пресвятої Богородиці УПЦ КП в с. Перевальному у Криму (Фото О. Носаненка)

Верховна Рада України ухвалила в першому читанні проект Закону «Про внесення змін до Закону України „Про захист суспільної моралі“». Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосувало 276 із 360 народних депутатів, зареєстрованих у сесійній залі.

У законопроекті зазначено, що захист суспільної моралі полягає у здійсненні органами державної влади і місцевого самоврядування, у тому числі за участі громадських організацій, діяльності, спрямованої на реалізацію заходів профілактичного і просвітницького характеру, популяризації загальнолюдських цінностей, духовних і культурних надбань українського суспільства, кращик зразків світової літератури, культури та мистецтва, попередження і недопущення розповсюдження продукції та показу видовищних заходів, які завдають шкоди суспільній моралі, регулювання розповсюдження продукції сексуального та еротичного характеру, продукції, що містить елементи насильства та жорстокості, показу видовищних заходів еротичного характеру.

Передбачено, що державна політика у сфері захисту суспільної моралі здійснюється на засадах:

- гарантованості права на інформацію, вільну від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, моральному та психологічному стану населення;
- заборони вимоги попереднього узгодження змісту інформаційної продукції з органами державної влади;
- виховання поваги до батьків та до сімейних цінностей;
- підтримки національної культури, мистецтва, кінематографії, книговидавництва, поліпшення системи пропаганди кращик зразків світової літератури, культури і мистецтва;
- захисту дітей від негативного впливу продукції сексуального чи еротичного характеру, видовищних заходів еротичного характеру, продукції, що містить елементи насильства чи жорстокості, а також продукції та видовищних заходів, що завдають шкоди суспільній моралі;
- заборони обігу продукції та показу видовищних заходів, що завдають шкоди суспільній моралі;
- державного контролю за обігом продукції еротичного чи сексуального характеру, продукції, що містить елементи насильства чи жорстокості, показом видовищних заходів еротичного характеру;

захисту моральних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інформаційної діяльності. Державну політику у сфері захисту суспільної моралі, законодавчі основи її реалізації та гарантії правового захисту працівників даної сфери визначають Верховна Рада і Президент України.

Кабінет Міністрів забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту суспільної моралі, координує діяльність міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади у цій сфері.

З метою забезпечення захисту суспільства від негативного впливу продукції, що обмежена або заборонена до обігу цим законопроектом, здійснення заходів щодо утвер-

дження моральності у суспільстві створюється Національна комісія України з питань захисту суспільної моралі — спеціальний колегіальний державний орган.

З метою попередження виробництва та обігу продукції, яка:

- пропагує війну, зміну шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності України, тероризм, інші прояви злочинної діяльності;
- пропагує національну, расову та релігійну ворожнечу, зокрема расизм, ксенофобію, українофобію, антисемітизм;
- пропагує фашизм та неонацизм; принижує або ображає націю чи особистість за національною ознакою;
- пропагує неповагу до національних і релігійних святинь; принижує особу, є проявом знущання з душевнохворих, літніх людей, людей з фізичними вадами (каліцтвом);
- пропагує вживання токсичних, наркотичних, психотропних речовин, алкогольних напоїв, тютюнопаління;
- пропагує насильство і жорстокість; пропагує проституцію, звідництво, торгівлю людьми, створення та поширення продукції порнографічного характеру.

Крім того, забороняється: виробництво та обігу продукції порнографічного характеру; виготовлення (виробництво), обіг, пропонування або надання доступу до продукції, що містить дитячу порнографію;

розповсюдження продукції сексуального чи еротичного характеру, продукції, що містить елементи насильства та жорстокості, матеріалів, що завдають шкоди суспільній моралі, серед дітей, а також проведення видовищних заходів еротичного характеру і таких, що завдають шкоди суспільній моралі, у присутності дітей;

використання образів дітей чи їхніх анатомічних частин тіла у будь-якій формі, або їхня імітація чи опис у продукції сексуального чи еротичного характеру та у проведенні видовищних заходів еротичного характеру.

Проведення видовищних заходів еротичного характеру фізичними та юридичними особами дозволя-

ється лише у спеціально відведених місцях.

Під час проведення видовищних заходів еротичного характеру забороняється демонстрація порнографії, пропаганда насильства чи жорстокості, а також здійснення сексуальних контактів.

Трансляція (ретрансляція) теле- і радіопрограм (передач) еротичного характеру спеціалізованим інформаційним засобом масової інформації, надання послуг перегляду чи прослуховування такої продукції провайдером програмної послуги допускається лише у кодованому вигляді.

Ретрансляція теле- і радіопрограм еротичного характеру, правласник (виробник) яких походить з країн-учасниць Європейського Союзу або з країни, яка ратифікувала Європейську конвенцію про трансграничне телебачення, на території України здійснюється без обмежень у кодованому вигляді.

Зовнішня реклама (відкриті вітрини, щити на будинках, вулицях тощо), що містить тексти і (або) зображення еротичного характеру, забороняється.

Реклама продукції сексуального та еротичного характеру іноземною мовою повинна містити переклад згідно з чинним законодавством про мови.

Законопроектом передбачається внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Зокрема, розповсюдження продукції сексуального та еротичного характеру, продукції, що містить

нецензурні лайливі і брутальні слова, елементи еротики, насильства та жорстокості, проведення видовищних заходів еротичного характеру з порушенням вимог Закону «Про захист суспільної моралі»; розповсюдження продукції, проведення видовищних заходів, що завдають шкоди суспільній моралі, за відсутності ознак діяння, передбаченого Кримінальним кодексом України, тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, вчинені організованою групою, караються позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та конфіскацією продукції еротичного чи сексуального характеру та засобів її виготовлення, переміщення, реклами, трансляції (ретрансляції), демонстрування та розповсюдження.

Втягнення неповнолітніх дітей у діяльність з організації й (або) проведення видовищного заходу еротичного характеру, або видовищного заходу, що завдає шкоди суспільній моралі, а також проведення видовищного заходу еротичного характеру або видовищного заходу, що завдає шкоди суспільній моралі, у присутності дітей, караються штрафом від 150 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Ті самі дії, вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або щодо малолітньої дитини, караються штрафом від 200 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на строк від двох до шести років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та конфіскацією засобів демонстрування.

Дія законопроекту не поширюється на обіг виробів сексуального характеру медичного призначення, а також на обіг класичних творів літератури і мистецтва, документальних, наукових, науково-популярних, навчально-освітніх та історичних матеріалів.

«ПРО ЗАХИСТ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ»

УКРАЇНА СТАНЕ САДОМ!

...ЯКЩО ПАМ'ЯТАТИМЕМО ПРО «ПЛАТОНІВ ХУТІР»

Всеукраїнський дитячий фестиваль «Україна-сад», що відбувся у Києві 12-14 жовтня, відкрила зразкова театральна студія «Світанок» Кримського республіканського центру дитячої та юнацької творчості виставою «Платонів хутір» про життя Левка Платоновича Смиренка. Постановку здійснила керівник студії «Світанок», заслужений працівник культури України Алла Петрова.

Ініціаторами фестивалю «Україна-сад» стали Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України та Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді. У фестивалі взяли участь творчі об'єднання садівничого профілю з усіх регіонів України.

Три дні на базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді проходили презентації виставок — досягнень юних садівників, майстер-класи провідних садівників України, а також захист науково-дослідницьких робіт юнатів у таких секціях, як «Плодівництво», «Ягідництво» та «Розсадництво». До учасників фестивалю надійшло вітання від міністра освіти і науки, молоді та спорту України Д. Табачника, в якому було зазначено, що учасники фестивалю — це творці нової генерації, і саме від них залежить майбутнє нашої держави. «Впевнений, що завдяки вашій любові до рідної землі та набутим вмінням і навичкам із садівництва наша Україна незабаром розквітне, як весняний сад», — зауважив міністр.

Під час проведення фестивалю «Україна-сад» для керівників делегацій пройшли симиренківські читання «Сучасний стан та перспективи садівництва в Україні». З ініціативи директора Кримського республіканського еколого-натуралістичного

центру учнівської молоді Ольги Бродської на урочисте відкриття фестивалю організатори запросили зразкову театральну студію «Світанок» КРЦДЮТ під керівництвом заслуженого працівника культури України Алли Петрової, щоб фестиваль юних садівників відкрився виставою за поемою А. Михайлевського «Платонів хутір». Ще у 2004 році цю поему запропонував студійцям відомий симиренкознавець, академік, голова Кримської філії Наукового товариства ім. Т. Шевченка Петро Вольвач. Цьогорічна постановка — це вже друге прочитання поеми студійцями. У виставі «Платонів хутір» задіяні хлопці та дівчата старшої групи «Світанку», а також випускники студії — студентка Національної академії вокалу Олеся Онопрієнко та студент Київського театраль-

Леся Онопрієнко і Олександр Поліновський у виставі «Платонів хутір»

Сцена з вистави

«І легше жити нам на світі, бо молодіє Смиренків сад!»

Петро Вольвач розповідає юним артистам про трагічну долю родини Смиренків

рієнко та студент Київського театраль-ного коледжу театру і кіно Кирило Сузанський.

Урочисте відкриття фестивалю «Україна-сад» проходило в актовій залі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, яку було оформлено виставками досягнень юних садівників — а це полуниці, виноград, яблука. Як продовження юннатських виставок прозвучала пісня «Яблуневий рік» на слова та музику Віктора Качули у виконанні Юлії Качули. «Так вродили яблука, що й досі яблуневий кажуть про той рік, зарівняла господина-осінь яблукми батьківський поріг», — саме з цих слів розпочалася вистава «Платонів хутір», а далі дія розвивається і ми бачимо вирубаний сад на Платоновому хуторі — «навіть птиці немає де сісти». Перед очима глядачів — юних садівників постає історія життя, творчості і смерті Л. П. Смиренка. І кожне слово, вимовлене зі сцени юними сімферопольськими акторами, сприймалося залом із хвилюванням, як заповіт Л. Смиренка — розбудувати «Україну-сад»: «...як віддасть і сади Україна, то дияволу душу віддасть».

Після завершення вистави до кримських юних акторів та до керівника «Світанку» Алли Петрової від імені усіх керівників делегацій та від працівників Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді звернулася заступник директора Тетяна Вербицька зі словами подяки: «Хочу висловити вам велику вдячність за те, що ви робите. Своєю виставою «Платонів хутір», своєю грою ви змушуєте думати, переживати, страждати. Ви змогли доторкнутись до самої глибини душі і серця. Впевнена, що у цій залі немає жодної людини, яку б ви не зачепили за живе. Всі учасники фестивалю перейнялися вашою грою, перейнялися історією життя великого українського садівника Левка Смиренка. Думаю, що всі присутні ще довго будуть згадувати день відкриття фестивалю — день, коли кримські школярі відкрили для них ще одну невідому сторінку садівничої України. Сподіваюся, що після вашої вистави юні

садівники ще активніше будуть займатись своєю улюбленою справою. Бажаємо вам, Алло Володимирівно, і вашим вихованцям здоров'я, щастя, наснаги, щоб усі ваші мрії здійснилися. І так хочеться побажати всім нам, щоб те, що ми побачили сьогодні зі сцени, ніколи не повторилося в сучасному житті. Нехай ті страшні часи ніколи не повертаються. Сьогодні саме з вашою допомогою ми доторкнулися до святині, до життя Л. П. Смиренка. Низький Вам за це уклін!»

А керівник «Світанку» Алла Петрова у відповідь на щирі побажання зазначила: «Я рада, що наші студійці так само, як і юні садівники, проводять дослідницьку роботу в мистецтві, у слові. Ми відкриваємо забуті імена героїв нашої держави, відкриваємо їх як для себе, так і для глядача. Гадаю, що режисерське рішення вистави «Платонів хутір» вдало доповнював чарівний голос Юлії Качули, яка піснею «Яблуневий рік» через усю виставу нагадувала глядачам про цінність батьківського саду, родинного гнізда. А голос Олеся Онопрієнко, яка виконала «Пісню про маму», ніби підтримував головного героя у найважчі хвилини його життя і примушував знайти в собі сили, щоб продовжувати боротись за український сад, за Україну. Я вдячна всім учасникам, адже їм довелося за дуже короткий термін освоїти досить складний драматичний матеріал. Відкривати Всеукраїнський дитячий фестиваль «Україна-сад» — місія відповідальна і хвилююча. І ми не підвели Міністерство освіти і науки, молоді та спорту АРК, котре в нас повірило і посприяло нашій поїздки до Києва».

Те, що студійці зробили свою справу майстерно, підтвердив глядач. Тиша, напруга, сльози на очах юних садівників, учасників фестивалю були найвищою оцінкою майстерного виконання світанківцями вистави «Платонів хутір». Учасники фестивалю стоячи вітали сімферопольських юних акторів. А це означає, що юні садівники повезуть додому не тільки дипломи, грамоти, але й гарний настрій та позитивний емоційний заряд, який кримчани подарували усій Україні.

Олександр ПОЛЬЧЕНКО

Алла Петрова

«У СТАРІЙ ЦЕРКВІ – ДОБРЕ НАМОЛЕНО, А У БІБЛІОТЕЦІ – ДОБРЕ НАЧИТАНО»

Любов Тарахтій (ліворуч) і Олена Ясінова

Сторічний ювілей, хоч для людини, хоч для будь-якого закладу — подія урочиста і знакова. Не кожному випадає дожити до такої дати. А ось бібліотека ім. Л. М. Толстого, що в Сімферополі, попри революції, колективізації, війни, перебудову і навіть нинішню оптимізацію, і на своє сторіччя (17 жовтня 2011 року) — у доброму здоров'ї, щоправда, називається вона тепер бібліотека-філія № 9 ім. Л. М. Толстого. Але ж загалом суттєвих змін за увесь цей час вона так і не зазнала, правда, змінила кілька адрес, а її книжковий фонд з довоєнних часів зріс у п'ять, ну а якщо порівняти з післявоєнним періодом — у 17 разів.

Змінилася дещо і її функція: якщо в часи загального лікнепу кожна бібліотека була «стратегічним» об'єктом, а за радянських часів — безальтернативним світочем знань, то нині бібліотекам постійно доводиться конкурувати з іншими джерелами інформації і, зазвичай, вони таки від цього тільки виграють, бо завдяки різноманітним методам роботи стали ще дорожчими, ближчими для своїх читачів, особливо тих, які вміють цінувати художнє слово і мають творчі нахили.

Тож не дивно, що майже половина гостей «ювілярки» читали власні вірші, особливо вирізнялися учні сімферопольської 1-ї гімназії на чолі з керівницею поетичної студії Тетяною Іванівною Бихановою. А її колишній вихованець Ростислав Моргунов, який вже став студентом, дав цілий концерт, з гітарою і без.

Але все це уже після того, як свято відкрила завідувачка бібліотеки Любов Іванівна Тарахтій і

присутні переглянули фільм, присвячений історії бібліотеки. Любов Іванівна назвала також друзів і соціальних партнерів цього закладу. А серед них і переконані українські патріоти (адже бібліотека має канадський відділ, якому менш ніж через два тижні виповниться 15 років), і Російський культурний центр, що делегував на свято свій ансамбль «Росіяночки». Та виступ «Росіяночок», як й інші співочі номери, померкнув перед незрівняним голосом Наталі Безкоровайної, яка прийшла сюди, аби подарувати бібліотеці альбом свого батька-художника, та без пісні з імпровізованої сцени її таки не відпустили.

Характерно, що Любов Тарахтій, яка «біля керма» вже більш як 28 років, поводяться природно і розкуто, запрошувала до слова, не надаючи значення посадовій субординації, — всі гості були для неї дорогими і бажаними, а в паузах між виступами вона вголос раділа: «Як добре, що усе вийшло, як чудово, що всі прийшли!»

Втім, своєї черги привітати біб-

Наталія Безкоровайна

Колектив бібліотеки (справа наліво): Ганна Горфункель, Олена Константинопуло, Любов Тарахтій, Марина Попова, Аліє Джаферова

Тетяна Сегодіна

ліотеку очікували й люди, які могли подарувати їй дещо вагоміше, ніж плід свого поетичного натхнення. Це були заступник начальника відділу міськвиконкому Олена Валентинівна Ясінова та заступник директора комунального закладу Сімферопольської міської ради «Центральна бібліотечна система для дорослих» Надія Борисівна Беспалько, яка оцінила прагнення Любові Тарахтій до «капіталізації бібліотеки» і передала від директора міжбібліотечної системи Тетяни Юріївни Сегодіної певну суму, якої вистачить на «півтелевізора», бо про нього давно мріє завідувачка бібліотеки. Та найпопулярнішим подарунком все ж таки були книги і теплі слова. (Олена Ясінова: «Живою бібліотеку роблять люди. А Любов Іванівна — це її душа, взагалі унікальна людина»).

Ось тільки заступник міського голови Ілля Глазков взяв трохи іншу ноту. Спочатку він розповів притчу про те, як людина, що разом з іншими несла свій хрест, відпиляла від нього шматок, але потім укороченого хреста не вистачило, аби використати його як місток. Підсумовуючи сказа-

не, чиновник звернувся до бібліотекарів: «Ви несете свій хрест і несіть його далі» без будь-якого натяку на бажання полегшити їм це завдання, та попередивши, що бюджет для бібліотек залишатиметься мінімальним.

Полемізуючи із уже відсутнім посадовцем, представник партії «Фронт Змін» Андрій Деревєв побажав міській владі все ж таки допомагати нести того хреста, а не схвалювати труднощі, що знає система.

По-діловому розпочала свою промову і Тетяна Юріївна Сегодіна, яка приєдналася до присутніх трохи пізніше. Вона зазначила, що кожна бібліотека починається з книжкового фонду, який необхідно постійно оновлювати. Та нести «цього хреста» самотужки завідувачці не пропонувала. Бо знає ціну і бібліотекарям, і бібліотекам (вони — «скарбниця мудрості цивілізації»), і взагалі є людиною на своєму місці. Це з нею я мала розмову з приводу рейдерського відчуження власності бібліотеки, яке рік тому давало підстави побоюватися, що і нинішнього свята не відбудеться. Сьогодні в неспокійній розмові Тетяна Юріївна запевнила, що ситуацію тримає під контролем. Але чи так воно є насправді, чи лише хочеться вірити?

А ось автором найкращого афоризму цього дня стала Любов Тарахтій: «У старій церкві — добре намолено, а в сторічній бібліотеці — добре начитано», тому вона і захищена від будь-якої злої волі.

Тож зі святом, бібліотеко, і не забувай ім'я нинішньої завідувачки, коли іще через сто років збереш своїх шанувальників, як у цій залі було згадано поіменно усіх тих, хто дбав про бібліотечні справи упродовж всього століття. Бо це праця — для самовідданих, яких залишається дедалі менше.

Тамара СОЛОВЕЙ

Ілля Глазков

Андрій Деревєв

Ростислав Моргунов

Любов Тарахтій і Надія Беспалько

Ансамбль «Росіяночки»

**(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)**

Хорошу нагоду для вивчення «феномена Городецького» подарував Всеукраїнський фестиваль його пам'яті, що відбувся 24–25 вересня у Червонограді. В усьому відчувалася добра організація — люди, які приїхали з різних куточків України, побували на поминальній службі, відвідали могилу великого майстра, для них була організована цікава екскурсія «Декоративно-ужиткове мистецтво Сокальщини», а найцікавішим був «круглий стіл» на тему: «Тарас Городецький: Майстер і Людина — у контексті української і світової культури». У ньому взяв активну участь міський голова Ігор Чудийович і саме він процитував слова Ераста Біняшевського: «Різні народи світу шанували яйце і мали власну атрибутику його возвеличення. Яйце прикрашали в Давньому Єгипті, Римі, Греції, Стародавньому Китаї. Індійськими племенами навколо нього було створено безліч міфів і легенд. Та, мабуть, жоден з народів не доніс до сьогодні своїх автохтонних графічних уявлень про життя так

ґрунтуються на принципах поваги до людини та її творчих здібностей. А в «Прозерку» завжди пригорнуть того, хто хоче робити добрі справи для України, хто реалізує свої творчі плани не самотужки, а тягнє до гурту. Якби фахівці колись поставили за мету вивчити історію зародження громадських організацій на Львівщині, то з «Прозерка» й варто було б починати. А ще кримчани повинні знати, що і червоноградський «Прозерок», і «Екомілосердя» з Соснівки були активними популяризаторами «Кримської світлиці» в найзахіднішому шахтарському регіоні України.

Серед учасників фестивалю переважали жінки. Я подумав: це ж вони сьогодні вшановують пам'ять чоловіка і говорять про нього як про неперевершеного майстра. Чи не присутні тут бодай якісь гендерні «ревнощі»? Ні, не помітив. Усі говорять про митця щиро, з великою повагою. Слухаю, записую, намагаюся аналізувати. То коли ж Тарас зробив перший крок до писанки? Чому не побоявся бути «білою вороною» серед царства великих май-

Леся Приведа

українців. І почав робити все з чоловічим розмахом — масштабніше, системніше. Докладав величезних зусиль, аби цей вид мистецтва поширювався по Україні, допомагав новачкам, особливо радів успіхам дітей. Побутувала думка, що він через Лесю Приведу прийшов до писанкарства, але це не так — він уже вмів

з того самого часу, як навчилися тримати ложку в руках... А Тарас на той час щойно відкрив для себе писанку. Та я відразу була вражена його високою майстерністю! Він сам собі робив електричні писачки — чоловік все-таки... Тарас надзвичайно багато дав мені в плані технічного виконання писанок. Я досі бе-

«Прозерку» і його керівникові Юлії Бурко. Її роль у цій справі дуже вагома. Бо саме вона домовилася з музеями, щоб вони дали роботи Тараса Городецького для виставки. Дещо дала Зеновія Шульга зі своєї колекції, дещо — фізик Василь Ігнатюк (вони дружили з Тарасом), так ми спільними зусиллями і зробили виставку. Ці роботи побачив один бізнесмен і сказав: «Робіть книжку...» Я сказала, що з тридцятьма зусиллями і зробили виставку. Ці роботи побачив один бізнесмен і сказав: «Робіть книжку!» Знаєте, у наших людей є певний психологічний бар'єр: мовляв, як же можна починати роботу над книгою, коли грошей нема? А тут ці гроші лежали в моїй шухляді цілий рік і таки зобов'язували щось робити... Треба відзначити, що у нас є золоті люди, вони дуже допомогли коштами. Я сама написала вступ і попросила, щоб написали свої спогади про Тараса ті, хто його знав. Василь Ігнатюк дав дуже хороший текст на закінчення книжки. Такий оптимістичний, життєстверджуючий!

Олександр Опарій

виразно, як український...» А потім додав, що й Кобзар наш опосередковано возвеличив писанку відомою фразою: «Село на нашій Україні — неначе писанка село...» У день відкриття фестивалю висловлювання відомих людей, які підкресливали величезну роль писанки в українській культурі, цитувалися часто. Оце й буде основою для статті — подумав я. Бо якщо й потрапляла до святкового гурту людей якась випадкова, далека від писанкарства людина, то й вона з часом проникалася повагою до цього виду мистецтва — настільки мудро все було організовано. Відчувалася добра рука «Прозерка» — незалежного жіночого товариства, що є гордістю шахтарського Червонограда. Тут немає жодного перебільшення, бо далеко не в кожному райцентрі є такі динамічні організації, що

СУЗІР'Я ТАРАСА

стринь? Чому, зрештою, вибрав мистецтво, а не політику — сивові повстанця вона пасувала б більше... Впродовж фестивалю я поступово знаходив відповіді на запитання. Дуже вдалим був фільм про митця (його автори — Надія Пашук і Ярослав Горбач) — коли демонстрація скінчилася, всі присутні підвелися і довго аплодували. Назва фільму дуже символічна — «Тарас Городецький: зорі повертаються на небеса». Потім були дискусії, бесіди. Кожен мій співрозмовник мав свою точку зору, але оскільки усі вони були із «сузір'я Тараса Городецького», то, врешті-решт, картина вималювалася цілком об'єктивна. Отже, даємо можливість висловитися усім бажаючим. **Почнемо з майстра Олександра Опарія, аспіранта кафедри художнього текстилю Львівської національної академії мистецтв:**

— Поштовою для сина повстанця була поїздка в музей архітектури і побуту в Пирогово — якщо не помиляюся, це сталося в 1992 році. А мотиви Тараса були такі: він бачив занепад цього виду мистецтва, зрозумів, що небагато людей займається писанкарством. Тому вирішив спробувати зробити свій внесок. А коли побачив, що у нього виходить, загорівся і почав цю справу рухати. Навряд чи він думав про те, що писанкарство — не чоловіча справа, але добре усвідомлював, що ця справа важлива для

писати. Спочатку писав за зразками традиційної писанки, а потім Леся переконала його, що в писанкарстві можна й творити, тобто відштовхуватися від зразка, але йти далі. І це Тараса дуже захопило! Адже він мав хорошу освіту, закінчивши Львівську політехніку, був гарним креслярем, а головне — мислив космогонічно... Тому у своїх писанках він створював Всесвіт. Хто хоч раз бачив його писанки, той уже не міг їх забути...

Леся Приведа (Сіетл, США), член Співки художників України, член Міжнародної асоціації антропологів:

— У світі є дуже багато національностей, і у кожній є своє уявлення про гармонію. Українці, видно, мають якийсь «Божий стрижень», він відчувається і в пісні, і в народному одязі, і в писанці. До речі, фахівці однозначно визнають, що з п'яти найкращих народних костюмів український посідає перше місце. Друге належить індійському. У цю п'ятірку входять ще гватемальський, турецький та ефіопський костюми. Це встановила Асоціація вивчення традиційної спадщини, а у ній представлені фахівці з різних країн: Франції, Японії, Китаю, Кореї, Перу, Палестини. Отже, все об'єктивно... Прикро, що українці цього не знають і, зазвичай, мало пишуться своєю культурою. А ось Тарас пишався і жертвовно працював для нашої культури... Мені боляче спостерігати як в США швидко, упродовж одного покоління, асимілюються представники протестантських родин, які емігрували з України. Не цінують вони свого... Значно краще тримаються греко-католики та православні, бо у них є певне національне підґрунтя (виявляється, що вишивка та писанкарство — не така вже й дрібниця!). У свою чергу, патріотизм у цих людей підтримується глибокою вірою... Думаю, що Тарас Городецький розумів роль писанки в українській культурі.

До речі, ми познайомилися тоді, коли я вже мала кілька виставок у Львові. Хто з нас на кого більше впливав — важко сказати. У нас було дещо різне бачення традиційного мистецтва; я все-таки була професійним художником і виросла у родині, де ми, дівчатка, писали писанки

Зеновія Шульга (ліворуч) і Галина Горин

режу писачок, зроблений його руками — кращого від нього нема навіть в Америці!

На превеликий жаль, з чудовими берегинями з червоноградського «Прозерка» я познайомилася лише тепер. Дуже рада, що є такі люди! А стосовно «Кримської світлиці», то читаю я її в інтернеті приблизно з 2003 року — з того часу, коли стала більш-менш вільно володіти комп'ютером. Дуже люблю Вашу газету!

Віра Манько, автор книги «Світ писанки Тараса Городецького»:

— Чесно кажучи, коли Тараса не стало, я й не думала, що нам вдасться зробити книгу про нього. Добре, що вдалося зібрати його роботи і зробити виставку. Це, в першу чергу, завдяки

Бо я й не хотіла, щоб книжка вийшла сумною, адже Тарас був таким життєлюбом!

Галина Горин, працівниця Національного музею Сокальщини:

— Тарас Городецький був щирим другом музейних працівників. Якщо був у Червонограді, то всі свята проводив з нами. Ми пили його улюблений чай з бергамотом, їли торт, говорили про все на світі, співали... Ми всі його дуже любили і фактично заміняли йому родину. І він для нас був таким «своїм», таким справжнім! Тільки натякнеш йому, що треба допомогти, а він: «зараз приїду!» Попросиш його перевісити щити — зробить. Скажеш, що писачка потрібна — він тут же привозить

Керівник «Прозерка» Юлія Бурко

Віра Манько

Тетяна Коновал із синами Юлії Бурко

дали, що Тарас просив не їхати... Можливо, він уже погано себе почував. А коли повернулася додому, то дізналася, що Тараса Городецького не стало. Якби він був з нами, то порадив би: тепер у Свердловську писанкарство поступово об'єднує і згуртовує навіть людей з особливими потребами. Це Вікторія Гончарова, мама моєї учениці, так вирішила і сама активно взялася за справу. Вона після тяжкої травми вижила і зберегла силу духу завдяки вишивці, вишиванню. Як ніхто інший, Віка відчуває біль таких людей, відчуває їхні настрої. Вона розуміє, що писанка — це ліки для душі. Я, напевно, все зіпсувала б, вимагала б знань та уміння — робить так, як я вчу! А цих людей навіть критикувати не можна... Отже, Бог усе розставив по своїх місцях, Вікторія Гончарова вершить добру справу, але поштовхи, імпульси звідки йшли? З Галичини, Прикарпаття, і це дуже символічно.

* * *
Розмірковуючи над словами Тетяни, я уважно придивлявся до юнацтва, яке взяло участь у

світ, в якийсь інший їх і бубликом не заманиш! **На тему конкурентоспроможності української культури говоримо із Зеновією Шульгою — доцентом кафедри художнього текстилю Львівської національної академії мистецтв:**

— Із цікавим явищем я зустрілася в Сургуті. Переконалася, що писанкою там займаються не лише українці, але й татари, ханти, мансі та представники інших народів. У чому ж причина такої популярності українського мистецтва в місті нафтовиків? Справа в тому, що там багато вихідців із Прикарпаття, оскільки в Івано-Франківську є навчальний заклад, який готує нафтовиків. І саме це допомогло зцементувати велику українську громаду в місті. Нафтовики швидко стали багатими, а заможні люди завжди є незалежнішими, вільнішими. До того ж, це не випадкові заробітчани і не насильно вивезене населення — у нафтовиків з Івано-Франківська висока національна свідомість, сильна родова пам'ять. Цей фактор не може не впливати на ситуацію — укра-

ва». У цьому віддаленому від Червонограда регіоні вона так активно і натхненно працює, що її можна ставити за приклад галичанам!

До речі, користуючись нагодою, хочу передати вітання всім читачам «Кримської світлиці». Наша кафедра знайома з цим виданням, адже газету давно передплачує і пропагує в інституті доцент Зоя Семак. Коли в руки береш «Кримську світлицю», то відчуваєш, що вона справжня — чиста, як джерельна вода! Вона називає речі своїми іменами і разом з цим абсолютно не розпалює міжнародної ворожнечі. Як би там не було, а завоювати

Іванна Кузицька

ГОРОДЕЦЬКОГО

свою писачку. Такого жертвового патріота, як Тарас, я ще не зустрічала. Він знав дуже багато, і все українське його дуже цікавило. Якщо поїде на свою улюблену Волинь, то обов'язково обнишпорить там усі закутки! Не тільки відпочине на озерах, але й шукатиме вироби з кераміки, якісь легенди позаписує, зустрінеється з цікавими людьми, а потім приїде додому і розповідатиме: «Я там таке чув, таке бачив, а ось цю справу цікаво було б дослідити...» Зараз дуже важко знайти людину небайдужу. А Тарас коли дізнавався, що якийсь сільській майстрині нелегко живеться, то намагався підтримати її бодай морально — виставку допоможе організувати чи фільм зняти... Істинна інтелігентність проявляється, окрім усього іншого, і в щирому бажанні допомагати іншим людям. Тарас Городецький був саме таким, він добре представляв нашу націю.

* * *
Тетяна Коновал, заслужений майстер народної творчості України, м. Свердловськ Луганської області:

— Займатися писанкарством ми почали в родині. Мій чоловік родом з Ужгорода, а коріння його з Хмельниччини — саме він і був моїм першим учителем. На другий чи на третій наш спільний родинний Великдень ми й почали творити. Потім я працювала в дитячому садочку і подумала: якщо мій маленький син пише

писанки, то, може, й інші діти зуміють? Я вчила дітей малювати — всім роздала виготовлені чоловіком писачки і ми стали пробувати. Це були тільки перші кроки, а трохи згодом я вже бачила живий інтерес у батьків. Подумала: можливо, варто створити різнобікову студію, щоб це було не лише в рамках одного лише навчального закладу, а ширше? Згодом це вдалося зробити, тепер нашої студії вже 10 років! Нарешті керівництво міста почало нами пишатися і простягнуло руку допомоги. І, головне, ми отримали приміщення для роботи в міському Будинку культури. Тепер у нас ніби крила розправилися за спиною, таке враження, що все найцікавіше попереду! А щодо Тараса Городецького, то він якось сам зателефонував мені і каже: я вивчав твої «окислені» писанки, це надзвичайно цікаво! До цього мені не були знайомі писанки з Прикарпаття, але Тарас щедро обдарував мене фотографіями. Їх і тепер є дуже багато, прикро тільки, що не в електронному варіанті... Тепер не лише моя студія, а й весь Свердловськ пише писанки, спираючись на зразки Західного регіону. Я вдячна Тарасові за те, що він поступово формував мене як писанкарку; дуже наполягав, щоб я поїхала в Карпати... У 2006 році я мала змогу побувати на Івано-Франківщині, хотіла заїхати і до нього в Червоноград, але мені пере-

Дітки з писанками, або «Наша відповідь «ідеологам російського мира»...

фестивалі. Знав, що при Будинку культури вже чотири роки існує студія писанкарства, яка названа на честь Тараса Городецького. Ось хлопці-соколята у вишиванках: Тарас і Богдан. Це сини Юлії Бурко. Вони такі ж талановиті, щирі, добрі — як і мама. Вже кілька років навчаються у Львові, але про рідну студію та про своє захоплення не забувають. Досі пишуть писанки студентки вишів Ірина Криштапович та Ірина Возняк. А ось Іванна Кузицька, студентка Львівського державного коледжу імені Івана Труша, активістка «Студентського братства». Ось Марічка Грох, онучка нашого вірного «світличанина» із Соснівки Василя Годяка. А ось зовсім невідомі мені дітки... Гарні, одухотворені обличчя — істинна краса України! Вони з таким завзяттям створюють свої маленькі писанкарські дива, що так і хочеться сказати: оце, панове, і є наша відповідь Чемберлену, тьху ти... відповідь Червонограда Жириновському, Затуліну, патріарху Кирилу та іншим прибічникам ідеї «російського мира». Ці маленькі діти шахтарів натхненно створюють свій український

фестивалі. Знав, що при Будинку культури вже чотири роки існує студія писанкарства, яка названа на честь Тараса Городецького. Ось хлопці-соколята у вишиванках: Тарас і Богдан. Це сини Юлії Бурко. Вони такі ж талановиті, щирі, добрі — як і мама. Вже кілька років навчаються у Львові, але про рідну студію та про своє захоплення не забувають. Досі пишуть писанки студентки вишів Ірина Криштапович та Ірина Возняк. А ось Іванна Кузицька, студентка Львівського державного коледжу імені Івана Труша, активістка «Студентського братства». Ось Марічка Грох, онучка нашого вірного «світличанина» із Соснівки Василя Годяка. А ось зовсім невідомі мені дітки... Гарні, одухотворені обличчя — істинна краса України! Вони з таким завзяттям створюють свої маленькі писанкарські дива, що так і хочеться сказати: оце, панове, і є наша відповідь Чемберлену, тьху ти... відповідь Червонограда Жириновському, Затуліну, патріарху Кирилу та іншим прибічникам ідеї «російського мира». Ці маленькі діти шахтарів натхненно створюють свій український

фестивалі. Знав, що при Будинку культури вже чотири роки існує студія писанкарства, яка названа на честь Тараса Городецького. Ось хлопці-соколята у вишиванках: Тарас і Богдан. Це сини Юлії Бурко. Вони такі ж талановиті, щирі, добрі — як і мама. Вже кілька років навчаються у Львові, але про рідну студію та про своє захоплення не забувають. Досі пишуть писанки студентки вишів Ірина Криштапович та Ірина Возняк. А ось Іванна Кузицька, студентка Львівського державного коледжу імені Івана Труша, активістка «Студентського братства». Ось Марічка Грох, онучка нашого вірного «світличанина» із Соснівки Василя Годяка. А ось зовсім невідомі мені дітки... Гарні, одухотворені обличчя — істинна краса України! Вони з таким завзяттям створюють свої маленькі писанкарські дива, що так і хочеться сказати: оце, панове, і є наша відповідь Чемберлену, тьху ти... відповідь Червонограда Жириновському, Затуліну, патріарху Кирилу та іншим прибічникам ідеї «російського мира». Ці маленькі діти шахтарів натхненно створюють свій український

читача в регіоні, де українофобські настрої нагнітаються постійно, — це дуже складне завдання. До людей треба йти з любов'ю, ніяк не інакше... І «Кримська світлиця» цей мудрий вибір зробила. Тому вдвічі приємніше буде співпрацювати з нею! А нагода для такої співпраці буде, адже навесні, перед Великим постом, ми організуємо в Сімферополі виставку сучасного українського весільного обряду «Родина». Там також будемо писати писанки. Ми хочемо зробити так: підкидаємо ідею, а далі вона доповнюється, «обростає» місцевим матеріалом. Нас цікавить і кримськотатарська культура, і караїмська, і грецька, і болгарська... Саме я є автором міжнародного мистецького проекту «Екологічний ракурс», цей проект реалізується впродовж 15 років. У 2008 році виставка «Родина» проходила у Львові, потім її побачили Коломия, Червоноград, Яремче, Дубно, Острогор, Київ... А от після столиці наступним пунктом буде Крим. Це буде велика гарна виставка, яку кримчани обов'язково повинні відвідати!

Активістка «Прозерка» Ірина Горбач з вихованками

Сергій ЛАЩЕНКО

ОСІННЄ НАТХНЕННЯ

До нашої редакції завітав поет Василь Марсюк, автор багатьох збірок віршів, який протягом вересня перебував у ялтинському Будинку творчості письменників. Наш кореспондент і теж поет Данило Кононенко попросив гостя поділитися свіжими кримськими враженнями.

— Як Вам відпочивалося, Василю Андрійовичу? Погода сприяла?

— Я відповів Вам відомим російським жартом: «Отдыхали хорошо, но очень сильно уставали!» І в ньому є доля правди, адже Вам, Даниле Андрійовичу, майстерному поетові, добре відомо, що для письменника найкращий той час, коли добре пишеться. А мені цієї ялтинської осені якраз плідно працювалося. Я із собою привіз майже готовий рукопис нової поетичної книжки і намагався опрацювати його перед подачею до видавництва, а це така робота, якій немає кінця, адже процес вдосконалення тексту нескінченний, часом більш виснажливий, ніж сам процес написання нового твору. Та й нові поезії просилися на папір.

— Гадаю, читачам нашої газети, яких ми неодноразово ознайомили із Вашою творчістю, буде цікаво дізнатися про назву книжки і про її головні мотиви — хоч кількома словами.

— У моїй голові постійно змагаються кілька назв книжки, а яка перемає — ще не знаю. А до книжки увійде віршований роман «Московський час», який, до речі, у скороченому вигляді пройшов апробацію якраз у вашій

шановній газеті років півтора-два тому, і я тоді отримав схвальні відгуки кримських читачів. Значну частину майбутньої книжки також складатиме розділ «Із черкаського сходу», куди увійшли твори, написані ще в радянський час, але не були опубліковані, бо тодішня цензура не тільки не пропустила б їх до друку, а ще й подбала б, аби автора відіслали «у места, не столь отдаленные». А яка поетична книжка може обійтися без лірики, в тому числі інтимної? Останні мої книжки не обходились також без гумору і сатири, тож вони будуть представлені і в новій. Але книжки краще читати, ніж слухати розповідь про них.

— Мабуть, що так. А на які нові твори чи задуми Вас надихнула творча атмосфера Ялти? Чи було спілкування із колегами?

— По-перше, творчу атмосферу створює сам процес роботи, але є такі місця на землі, які посилюють натхнення до роботи. Для мене одним із таких місць є Крим, і особливо Ялта. І минулої осені мені тут добре писалося, і цієї теж. Якраз у свій рукопис я включив два нові ліричні цикли віршів: минулорічний — «Ялтинська осінь» і цьогорічний, і якщо у пер-

шому циклі переважають мотиви самотності і смутку, то другий цикл наповнений сонцем і світлим почуттями, хоч і драматичними часом. Саме такому настрою сприяло творче спілкування із письменниками, які перебували у Будинку творчості одночасно зі мною. Це поетеса Ніна Гнатюк із Києва, поет і драматург Іван Козак із Ужгорода, поетеса і викладач університету Тетяна Яковенко із Вінниці, львівська поетеса Ллія Косановська, письменник із Луцька Володимир Ганулич, перелік цікавих людей можна було б ще продовжити.

— А де Ви за цей час побували, звісно, крім моря і пляжу?

— Говорячи про своє перебування біля моря, я знову вдаюся до жарту про завзятого рибалку: «Три роки рибачив — а моря не бачив». Так і я: пляжівся мало, а багато ходив пам'ятними або красивими місцями, яких в Ялті в її околицях стільки, що всіх не перелічити. Найперше я відвідав ялтинський музей Лесі Українки, поклав квіти до її пам'ятника, біля якого несподівано народився ось цей короткий вірш:

«Вже Лесі в Ялті пам'ятник звели. Дай, Боже, щоб вона ще й рідну мову чула!»

Провідав я також, як це завжди роблю, коли буваю в Ялті, могилу нашого славетного Степана Руданського, який передбачав, «що на могилі не заплаче ніхто в чужині». Хоч я теж не плавав над поетовим надгробком, але разом із своїми супутниками заспівав його незабутню пісню «Повій, вітре, на Україну...» Звісно, не обминув я чеховські і пушкінські пам'ятні місця у Гурзуфі, де мене вразила скромність дачі Антона Чехова. Куди їй рівнятися до розкішних палаців, збудованих на шалені гроші, теперішніх господарів життя! Але я не екскурсовод і цим обмежусь.

— Під час Вашого перебування в Ялті проходив міжнародний музичний фестиваль. Чи

зацікавив він Вас як поета?

— Так, фестиваль відбувся досить цікавий. Його журі очолювала відома співачка Софія Ротару, до речі, моя давня добра знайома, оскільки вона є виконавицею пісні, написаної на мої слова незабутнім Володимиром Івасюком. За конкурсною програмою фестивалю я стежив по телевізору, вона проходила на гарному музичному і сольному рівні.

Приємно, що українська співачка Злата посіла друге місце на досить конкурентному фестивалі. На жаль, музичне дійство для публіки, тобто концерти на ялтинській набережній були переобтяжені звичайнісінькою музичною попсою, неймовірно голосне бухання барабанів не давало

ялтинцям заснути аж до «третьох півнів». А загалом фестиваль — подія знаменна, тільки б він і надалі не знижував високу мистецьку планку, висловлюючись по-спортивному.

— Василю Андрійовичу, а чи можете Ви запропонувати нашим читачам свої найновіші твори, навіяні перебуванням у Криму?

— Із великим задоволенням! Мені дуже хочеться поновити творчий зв'язок із Вашими читачами, який був, на жаль, так грубо обірваний у зв'язку із рейдерським захопленням редакції і самого духу газети її тимчасовими (на шастя!) окупантами. Пропоную вашій увазі невелику добірку віршів, навіяних Кримом.

Василь Марсюк (у центрі) в редакції «КС»

БЕЗ ПРИКРАС
Хай ми різні — і Крим, і Донбас,
Подніпров'я, Волинь і Карпати,
Україна — у кожному з нас,
бо вона для усіх нас — мати.
Україні не треба прикрас
шароварні свята, концерти...
Україна — це котний із нас,
хто за неї готовий померти!

П'ЯТАК
На приморській вулиці у Ялті
світяться монета на асфальті.
П'ять копійок,
ну, простий п'ятак,
український, наш. Ну, як же так?!
Хай п'ятак, хай грошики дрібні —
ніяково все-таки мені,
начебто всі люди

теж здригнули...
А кругом стоять розкішні вілли,
дорогі виблискують авто —
на п'ятак не дивиться ніхто,
шурхотять підшви мимом, мимом,
навіть жодний злидень
не підніме.
І лежати доти буде він,
доки не піднімуться з колін,
ставши повновладними людьми,
українці. Так, братове, ми!

ПУГАЧ
Пугає пугач в Криму
серед нічних кипарисів.
Як тут ведеться йому
в декоративному лісі?
Як же сюди він забивсь
із придніпровських байраків?
Чи з козаками колись
прашур тут долю оплакав?
Ялта вогнями пашить,
гупають десь барабани...
Пугач все стогне, не спить,
мов розбиває кайдани.

**СЛУХАЮЧИ ВУЛИЧНИХ
СКРИПАЛІВ**
Вечорами на людній набережній
грають «Мелодію» Скорика.
Я слухаю в радості набожній:
наша душа ще не скорена!

ДО МОЇХ СИНІВ
Мої дві точні копії
(хоч різні ваші мами),
від вас я в безвість потаю,
але не треба драми.
Летіть, ширяйте, соколи —
моя найбільша втіха!
Що б недруги не бовкали —
я вас беріг від лиха.
Мене шляхи задимлені

не раз вели у хащі,
а ви, уже окрилені,
знайдіть дороги кращі.
Гілки мої, братайтеся,
шануючи коріння!
І брата не цурайтеся,
якщо він без везіння.
Який вам шлях не випаде,
у будь-яку годину
ви не продайтеся вигоді,
не зрадьте Україну!
Мені, на вас багатому,
не страшно — в домовину,
і в небутті я знатиму,
що маю вірну зміну.

Василь МАРСЮК

ЯЛТИНСЬКА ОСІНЬ

ПОЕТИЧНИЙ ВЕЧІР
Поетеси з чистими очима
прибувають в Ялту відпочити
з рюкзаком простеньким
за плечима,
з гаманцем, де торохтять ключі.
Бідні українські поетеси,
я повів би вас у ресторан,
та забув тепер його адресу,
та і сам я — небагатий пан.
Тож посидьмо в мене на балконі,
знайдемо «Мускат» такий, як слід,
море буде в нас як на долоні —
і до нас причалить теплохід.
Перетнем із вами Чорне море,
далі — Середземне, океан...
Хай в безоднях втоне наше горе!
Тільки Бог — над нами капітан.
Ми із вами — молоді матроси,
просто юнги. Вік — нам не біда.
Є у нас, роздягнених і босих,
дві стихії — небо і вода.
І в серцях є невимовне слово
і земні причали без адрес...
Ялта. Вечір. За вином розмови
і лукаві очі поетес.

ЧАЙКА
Повний штиль на морі.
Тиша незвичайна.
Все під сонцем мліє,
ніжитья кругом.
Тільки в'ється-стогне
одиночка чайка.
Все когось шукає. А кого? Кого?
Чи у неї люди одібрали діток?
Чи своєї пари не знайде повік?
Що для неї сонце?
Що для неї літо?

Неспокійно в'ється.
Неспокійний крик.
Аж терзають душу
зойки мимовільні,
наче світ весь ходить
задом наперед.
Всі поети, звісно,
трохи божевільні.
І шалена чайка, мабуть, теж поет.

ВЕЧЕРА
Яблуко, персик, інжир —
ось моя в Ялті вечеря.
Інколи в склянці — кефір,
інколи в ній — «Мадера».
Інколи в двері стук —
зайде колега з поклоном.
Чарок веселий звук

пурхає довго балконом.
Море нам видно згори,
з п'ятого поверху дому.
Що там не говори —
з другом видніш, як самому.

ЛОЦМАНСЬКИЙ КАТЕР
Маленький катер, як галоша,
заводить в бухту теплохід —
величний, білий і пригожий,
на білосніжний айсберг

схожий —
морів небачених привіт.
Отак і я немолодий,
як лоцман, в морі зустрічаю
вітрянський Музи золотий
і проводжаю до причалу,
щоб люті хвилі не качали.
Причал — душа моя, що ладна
надовго Музу приютить,
та ось гуде сирена владна —
і прощавай щаслива мить! —
прекрасну гостю не спинить.
Виходить з порту лебідь-яхта,
я ж супроводжую, як пес,
її у море... Осінь. Ялта.
Можливо, гра надій не варта,
та я новий чекаю рейс.

* * *
Пустився берега. А юних сил нема.
І вже ж пливу, не боячись дарма.
Боятися хай розніжені і ситі —
а я з бідою знався в білім світі!
Хай на безлюдний острів
попаду —
напевно, я і там не пропаду,
бо до самотності давно
і в місті звик,
бо на самотність Бог усіх прирік,

прирік усіх на вічне небуття...
Чого ж тоді боятися життя?!

КІНЕЦЬ СЕЗОНУ
Стрижі шугають — значить, в Ялті
іще роється теплі дні,
хоч жовтень в горах, як на старті,
уже нахмурився в далині.
Ще люди пурхають стрижами,
і в морі плюскіт де-не-де,
та повний місяць вже в піжамі
вночі над горами бреде.

У ЛІВАДІЇ
Обійшовши царський палац
серед заморських кущів і дерев,
я зовсім не охав, не ахав,
а пригадав свою дачу
під Києвом —
хатину в вишневім саду.

САД
«За этот ад, за этот бред
пошли мне сад на старость лет»
Марина Цветаева

Єдиний друг, єдиний брат —
мій дачний сад.
Такий, як я. Такий самотній,
але ясний, як день суботній.
Ми влітку — нерозливовода,
і вкупі нам — не самота.
Дерев з десятичот, кущ калини,
і звісно, грядочка малини,
і два трояндові кущі,
бузок у темному плащі.
Згадати варто і порічку
щедротну й добру, як сестричку.
А з півдня хати — виноград,
без нього сад увесь — не сад.
Ну й славолюбний,
ну й завзятий!
Охочий витись вище хати!
Але його бурхливий сік
бродити в льосі я прирік
із року в рік, із року в рік...
Отак і ми, гінкі поети,
все неба прагнемо і злету,
та в сховищах бібліотек
томиться дух наш. Цур їм пек!
Така в нас доля, винограде:
п'яним вином у душах грати.
І що поробиш, друже-брате?
Та я не скажуся, дивак:
який наш сік — такий і смак.
А сад — це більше, ніж напої.
Усі дерева тут герої,
і навіть персик-теплолюб
не вимагає взимку шуб.
Від спеки й холоду залежні,

не всі тут пишні, як черешні,
та всі стоять, як мій народ
стоїть в всяких непогод.
Садівників йому б хороших —
та їм все мало грошей, грошей.
Чим вищий чин, тим більший зиск,
для них народний стогін — писк.
А я, прив'язаний до саду,
за ласий шмат не йшов у владу,
в політиканство, в зиск, у зраду.
Я так, як сад, до всього звик,
горджуся навіть — садівник!

НА РУБЕЖІ
Нікого. Нічого. Лиш річка Трубіж
в широкій долині —
вузький рубіж.
Та берег ще трохи заріс осокою,
та човен стоїть

під старою вербою.
Верба ще кремезна —
ось тільки дупло

їй в грудях випалює
вське мурло —
вона до небес тягне рубані руки,
а там тільки круки,

а там тільки круки...
Дарма що у річечці назва свята,
а мало втішає — зникає вода.
Людці розорали весь луг
під городи,

і кожен, як може,
куринь собі зводить.
Печальна картина,
немов некролог.

Чи бачить із неба
великий Дажбог?
А Дана-богиня? А де тая слава,
коли тут гриміли

полки Святослава?
Та ці ж береги у живої води
не раз зупиняли навалу орди,
аби у престольному Києві-граді
чужинці не паслись,

як в себе у хаті!
А нині для Києва де той Трубіж?
А де Україні надійний рубіж?
Як схожа вона на вербу
прибережну —

усякий заброда ламає
сердешну!
Нікого. Нічого. Лиш тиша
та спека,

а ще на вербі щось клекоче
лелека...
Я теж обезсилів, ослаб,
як Трубіж.

Тримаймося, річко!
Тримаймо рубіж!
Вересень 2011 р.

«РОБИШ ДОБРО – НЕ КАЙСЯ, РОБИШ ЗЛО – ЗЛА СПОДІВАЙСЯ!»

Шановна редакціє! Хочу через газету звернутися до письменниці і вашої шанувальниці з Львівщини пані Ольги Керди й подякувати їй від імені усіх читачів, яким пощастило отримати в подарунок її книгу «Мої знання – мій капітал». Ваш подарунок я отримав у редакції «Кримської світлиці». Як на мене, шановна пані Ольго, ця книга унікальна і безцінна в духовному розумінні. Звичайно, книга варта великих грошей, але зараз це класичне знецінено. Що б не говорили злі язички, Ваша книга заслуговує бути настільною енциклопедією для патріотів України. Тож, вважайте, що Ви жили не даремно!

Із книги я зробив висновок, що Ви – ширий патріот України і ми з Вами – односторонньою долою нашої Батьківщини. Відрізняємося лише тим, що Ви – ліберальна людина: «Тільки з Богом у серці та розумом у голові ми досягнемо бажаних успіхів».

А мій девіз – «на Бога надійся, а сам не плошай». Я маю на увазі Бога без «дзвону злата». Тому що в церквах зараз теж панує шоу-бізнес. Попи роз'їжджають на іномарках. А взагалі, я ще раніше розчарувався в церковному богові. Виріс я в сільській набожній сім'ї, знав не одну молитву. Але коли став дещо розуміти, то помітив схожість цих молитов із хвалебними одами Сталіну. Тобто це творіння рук і розуму людини. Бог не потребує, щоб його восхваляли, кланялись перед

ним. Справжній Бог – це сила, яка управляє Всесвітом, у якому мільярди галактик. Люди повинні бути вдячними Богові, що він наділив їх розумом. А далі повна демократія: «Робиш добро – не кайся, робиш зло – зла сподівайся!»

Ви – оптиміст: «Наші малюки підروуть і, я впевнена, вкажуть кожному манкурту чи яничару на його місце у суспільстві». Я з Вами згоден за умови, коли в Україні буде змінена політична ситуація. Зараз Україною правлять капітал, олігархи. Ющенко обіцяв у 2004 році перед виборами, що бандити будуть сидіти в тюрмах, а став президентом – сам їздив на поклон до Рината Ахметова. Президенту Януковичу на прес-конференції поставили запитання, як він ставиться до олігархів? Так він аж забарився з відповіддю, бо, мабуть, підбирав лагідні слова, щоб, бува, когось не образити. А люди ж то знають, хто такий Ахметов, про нього була передача по телевізору, як він став мільярдером.

А зараз склалась така ситуація в Україні, як у часи легендарного народного ватажка Устима Кармелюка: «Куди піду подивлюся – скрізь багач панує, у розкошах превеликих днює і ноче». Тому зараз вкрай необхідний новий Кармелюк. Таким Кармелюком міг би стати В. Янукович, якби на першому місці в його планах були думки про народ. Інакше як можна пояснити, що за 2010-2011 роки матері-

альне становище народу загалом погіршилося в 1,5 рази, мільйонери ростуть, як гриби після дощу, а мільяртери тільки примножують свої капітали.

На початку літа Прем'єр-міністр М. Азаров доказував, що економіка пішла вгору і є можливість значно підвищити пенсії. Потім багато шуму було про пенсійну реформу, сподівались, що це підвищення буде закладено в реформі. Президент підписав закон, де максимальна пенсія повинна бути 7600 грн. А в передачі «Велика політика» віцепрем'єр С. Тігіпко виступає і каже, що максимальна пенсія буде... 12000 грн. Але про цю цифру люди чули мало і знати не будуть, а віритимуть, що такі 7600 грн.

А пересічним пенсіонером підвищили пенсію з 1 жовтня аж на 20-30 грн. Виявляється, що це був черговий обман народу. То як же народ буде вірити таким «кармелюкам» і як нам, пані Ольго, вберегти нашого Бога у серці?

Іван Лук'янович ЛАВТАР, пенсіонер

м. Сімферополь

ПРОШУ СЛОВА!

Я ТЕЖ ЖИВ У ПАЛАЦІ...

Це дійсно було так. Це правда, і ця правда називалася наприкінці війни у 1945 р. дитячий будинок ім. Газети «Правда». В цьому палаці-маєтці проживав до революції управляючий цукрозаводом, а під час війни 1941-1945 рр. знаходились гітлерівці. Палац з великими дзвонами з фасаду стояв на пагорбі серед сосен, а півколом навкруги нього була протока річки Ворскла. Красиві місця, але нам, дітям, все це відкрилося пізніше, коли цей палац став нашою домівкою. Там мешкало до 7 класу 220 дітей від 7 до 15-18 років, а пізніше (з 1956 року) – і до 10 класу. Таких було мало, і серед них – я.

З першого і до сьомого класу ми ходили до сільської школи с. Іванівка, спочатку Охтирського, а потім Великописарівського району Сумської області. Запам'ятався цей дитбудинок тим, що ми, діти-сироти, з першого класу обробляли 40 га землі, доглядали за кіньми, коровами, а потім побудували ще й свинарню... Серед дітей були й інваліди війни без однієї руки. Багато сиріт спочатку втікали з дитбудинку, але нас було так багато, що навіть церкву перебудували під 4-5 класи, а частину – під клуб, де було кіно або концерти. В 2-й та 3-й класи я зі своїми однолітками із дитбудинку і сільськими ходив за 1,5-2 км через річку Ворскла, щовесни доводилось користуватися порою.

У старших класах я ходив зі своїми однолітками вже за 5 км до с. Правда, де знаходився цукрозавод теж ім. газети «Правда». Запам'яталося, коли директором дитбудинку став Федір Спиридонович Муратов, він обіцяв одягти нас у форму та нове взуття, добивався, щоб зробили форму дівчатам, видали учням портфелі, а не бавовняні торби. Так і сталося. Але невдовзі його перевели у м. Охтирка, де він став Героєм праці сільського господарства.

Кожна група дітей-сиріт була до 30 осіб. Ми самі хазяйнували

в їдальні: рано вставали, чистили картоплю, носили дрова, іноді рубали, мили посуд тощо. Ледаців серед нас не було, як і не було битих вихователями. Спали на другому поверсі, окремо дівчата і хлопці. На ніч ставили дві параші. Мали двох нянь – одна була злою, а інша – доброю, яка розповідала нам, про що читала і знала сама. Вона була із с. Кириківка, що знаходилось на відстані близько 5 км. Спали на солом'яних матрацах, подушки були з вати або соломи, з пір'я були лише у старших. Туалет був дерев'яний, на відстані 30-40 метрів. Щоранку робили на вулиці зарядку, а на ніч перевіряли, чи всі на місці, потім ми співали гімн і лягали спати...

Дивимось на нинішніх багатіїв. Дитина, яка жила в голоді та холоді, ніколи не хизуватиметься своїм достатком, тим більше, у присутності журналістів, на всю Україну. А ми обслуговували себе самі. І після 7-го класу нас направили вчитися в РУ та ФЗУ, рідко хто вступав до інституту чи технікуму, бо там були низькі стипендії (13-15 крб. на місяць і 70 крб. дотації на рік студенту). Знижок на проїзд в автобусах нам ніхто не надавав, а на поїздах доводилось сидіти зверху на вагоні, увесь час бігати з вагона на вагон, рятуючись від провідників. В армію йшли завжди добровільно і служили добре.

Мені не подобається, що наш Президент, який жодного дня не служив в армії, хоче її ще скоротити на 8 тисяч осіб. Проте міліції вже більше ніж треба. Зміни, а особливо зміни позитивні повинні відбуватися для тих, кому це конче необхідно: людей простих, роботящих, молоді, яка не має перспективи у житті. Коли у ВР України голосує один за сімох депутатів, а ці семеро споживають харчів та послуг за 27 простих українців, з цим треба щось робити. Тому я хотів би просити нашого Президента – гаранта Конституції вивчити ситуацію у країні особисто, а не з подачі олігархів. Зробіть простим людям добро, і Вас завжди будуть пам'ятати, як ми, діти-сироти війни, пам'ятаємо свого директора дитбудинку ім. газети «Правда» Федора Спиридоновича Муратова.

Іван ПРОКОПЕНКО
с. Первомайське, АР Крим

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

«ПРОСИМО ВРАХУВАТИ ДУМКУ ГРОМАДСЬКОСТІ...»

Міністру культури України
КУЛИНЯКУ М. А.

Ми, представники українських громадських організацій міста Севастополя, звертаємось до Вас, шановний Михайле Андрійовичу, з проханням продовжити контракт з директором Українського культурно-інформаційного центру (УКІЦ) Олександром Артемовичем Коротуном. Саме він став ініціатором створення у 1996 році УКІЦ на базі Будинку культури рибалок, тим самим врятувавши заклад культури від репродукування його в комерційну структуру.

За 15 років існування УКІЦ О. А. Коротун показав себе досвідченим керівником і господарником, справжнім лідером, зібравши колектив однодумців, які виконують своє важливе завдання щодо збереження культури різних національностей в Севастополі. У Центрі традиційно проводяться заходи до Міжнародного дня рідної мови, на яких можна почути мови народів, що населяють Крим. Щороку тут збирає друзів кримсько-татарський «Наврез-Байрам», молдавський «Мерцишор» та єврейський «Рош-Гашана».

УКІЦ підтримує тісні зв'язки з Асоціацією національ-

но-культурних товариств Севастополя, з Кримським республіканським центром народної творчості, Спілкою композиторів Криму, управління освіти та науки, з Військово-Морськими Силами України, з українськими громадськими організаціями.

У Центрі під керівництвом О. А. Коротуна створено українську бібліотеку, яка нараховує сьогодні більше 10000 примірників. За 15 років проведено понад 120 конкурсів читців творів українських класиків та літературно-музичних світлиць для студентів та школярів.

Діяльність заслуженого працівника культури України О. А. Коротуна була гідно відзначена нагородами держави, міста: Подякою Президента України, Почесними грамотами Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Міністерства культури і туризму України, Почесною грамотою і Знаком СМДА «За заслуги перед містом-героєм Севастополем» та ін.

Просимо Вас, Михайле Андрійовичу, врахувати думку громадськості міста і продовжити контракт на керівництво УКІЦ з О. А. Коротуном.

Севастопольське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка

Конгрес українців Севастополя

Українська громада Севастополя

Громадський комітет «Український Севастополь»

Севастопольська організація Союзу Українок

17 жовтня 2011 року

ф. П-1

Державний комітет зв'язку та інформатизації України

АБОНЕМЕНТ

На газету **90269**
журнал (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Кількість комплектів

на 200 __ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куди (поштовий індекс) (адреса)

Кому (прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На газету **90269**
журнал (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Вар-тість передплати _____ грн. _____ коп. Кількість комплектів

перезадресування _____ грн. _____ коп.

на 200 __ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

поштовий індекс місто село _____

код вулиці область _____

буд. корп. кв. район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали

ШАНОВНІ «СВІТЛИЧАНИ»!

Просимо вас посприяти у налагодженні інформаційно-популярнізаторських осередків «Кримської світлиці» у Криму й усій Україні. Відгукніться, хто міг би допомогти в організації передплати і поширення газети на місцях, хто став би її позаштатним громадським кореспондентом і розповсюджувачем. Допоможіть українському просвітницькому друкованому Слову утвердитися в інформаційному просторі всієї держави і Криму зокрема!

Телефонуйте: (0652) 51-13-24,
(050) 957-84-40

НА 2012 РІК «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» ВЖЕ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ НА ПОШТІ!

Газета вже є в каталозі передплатних видань України. Її індекс – 90269. Вартість передплати на 1 місяць – 8 грн. 01 коп., на три – 24 грн. 03 коп., на півроку – 48 грн. 06 коп.

Закликаємо читачів – давніх і нових – підтримати свою газету й передплатити «Кримську світлицю» не лише для себе! Зробіть подарунок своїй школі, бібліотеці, рідним, знайомим: чим більше у нас буде шанувальників, тим надійніше у газети майбутнє і менше шансів на повторення тих негараздів, які довелось пережити редакції разом з читачами за останні півтора року.

Тим передплатникам, які з відомих причин не змогли отримувати газету у 2010 році, «Кримська світлиця» – в рахунок погашення боргу – до кінця поточного року надходить поштою. Через порушені договірні стосунки придбати «Світлицю» в кіосках «Союздруку» поки що не можна, тому краще оформити передплату: на 2012 рік це можна зробити на пошті (публікуємо передплатний абонемент), до кінця поточного року – через бухгалтерію Газетно-журнального видавництва.

З усіх питань стосовно передплати звертайтеся за адресою:

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України», Ірина Сидоренко.

Тел./факс: (044) 498-23-64

електронна пошта – sydorenko.iryna@gmail.com

Поточні номери газети можна отримати також і в редакції.

Конт. телефони: (0652) 51-13-24, 51-13-25

НЕ МАЄМО ПРАВА ЗАБУТИ!

Письменник Віктор Жадько відомий, перш за все, як некрополезнавець: на його творчому рахунку такі видання, як «Байковий некрополь», «Український некрополь», «У пам'яті Києва: некрополь столичних письменників», «Некрополь на Байковій горі», а нещодавно в газеті «День» видрукувана велика стаття «Український некрополь в Ніцці». Сьогодні письменник працює над укладанням «Всесвітньої української енциклопедії некрополезнавства». Ми попросили автора розповісти про відомих українців, наш національний цвіт, що розкиданий по всьому світу.

(Продовження.
Поч. у № 25-26)

На жаль, передчасно пішла з життя Лідія Райчинець, яка створила першу громадську організацію — «Українська ініціатива у Чеській республіці». Її поховали також поблизу церкви на Ольшанах, біля видатного педагога Софії Русової. Храм в ім'я Успіння Пресвятої Богородиці у псковсько-новгородському стилі заклав єпископ Сергій (Корольов) 1924 року. Найбільшу частину грошей на будівництво церкви виділили чехословацький прем'єр Карел Крамарж, його дружина

росіянка Надія Хлудова та король Югославії. Відтак у крипті перепоховали воєнків з Балкан, які загинули під час Першої світової війни.

Навкруги церкви — некрополь, де чимало відомих українцям імен. На деяких могилах — свіжі квіти, деінде вітер тріпоче синьо-жовтими прапорами або стрічками... Ось православний дерев'яний хрест. Тут спочиває видатний письменник Олександр Олесь (Кандиба, 23.11.1878-22.07.1944). У цій же могилі його дружина Віра, з роду Свадковських. Ісимволічний посмертний напис «in memoriam» їхньому сину Олегу Ольжичу, закатованому нацистами у Заксенгаузені 10 червня 1944 року. На постаменті із сірого граніту два тризуби — національний Герб і Герб ОУН, посередині якого замість гострия зображено двосічного меча.

Париж. Некрополь Монпарнас. В. Жадько біля урни з прахом Нестора Махна. 2007 р.

Традиційний стрілецький хрест із сірого бетону. Воєки Української галицької армії Іван Квасниківський, Маріян Левицький, Василь Попелишин.

Стилістика меморіальних знаків визвольної доби зберігається й на нових могилах. Народжений 1918 року Ілько Геленко помер у Празі 2002-го. Козацький хрест із золотим написом: «Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни». «Юрко Нічкало. Терпів за Україну. 1949-1967». І чимала брила — «Моїм вірним дітям, героям і жертвам терорів. Мати-Україна».

Іще серед українських поховань могили — Юрія Дарагана (1894-1926), поета, чия збірка «Сагайдак» видано малим накладом за кілька днів до смерті; Люція Кобилянського (1855-1941) — лікарка за фахом, громадського і політичного діяча з Київщини, члена Української Центральної Ради від УПСР (Українська партія соціалістів-революціонерів), радника українського посольства в Туреччині в 1918-1919 роках; Григо-

дагічного інституту у Празі). Неподалік — могила родини Олекси Приходька (1887-1979), педагога й диригента родом із Кам'янець-Подільського.

Свого часу мерія міста Подєбради звернулася до Української діаспори в Чеській Республіці з проханням допомогти у збереженні вісімнадцяти поховань українців, які навчалися та працювали в Українській господарській академії. Дотепер могилами опікувалася громадськість міста та адміністрація кладовища, однак оплата за догляд й оренду місця давно не надходила від України. Можливостей для вирішення ситуації кілька: або хтось сплатить борг, або перенести останки до загальної української колумбарію, де вже спочивають вічним сном — Євген Чикаленко, Михайло Бринський та інші відомі українці. В іншому випадку історичні поховання українців доведеться ліквідувати...

Поміж доглянутих і занедбаних могил Ольшанського кладовища чимало поховань, на пам'ятниках яких написано імена українською мовою: Микола Роснецький (1894-1950) і Анна Роснецька (народжена Стороженко, 1899-1953), Олександр Бабюк (1894-1950) і Михайло Никорак (1890-1970) з Юлією Никораквою (1903-1970) і Богданом Никорак (1932-1988), інженер Борис Трутенко й Іван Коваленко (1897-1938), професор-музикознавець Федір Стешко (1877-1944) з родиною та інженер Євген Віхановський (1891-1972), поручник Української галицької армії Антін Рудницький (1880-1944)...

Імена відомих і ні, затерті часом на сірому камені, які можуть назавжди зникнути, забравши із собою не одну сторінку з минулого нашого народу... Чи маємо ми право так допустити?

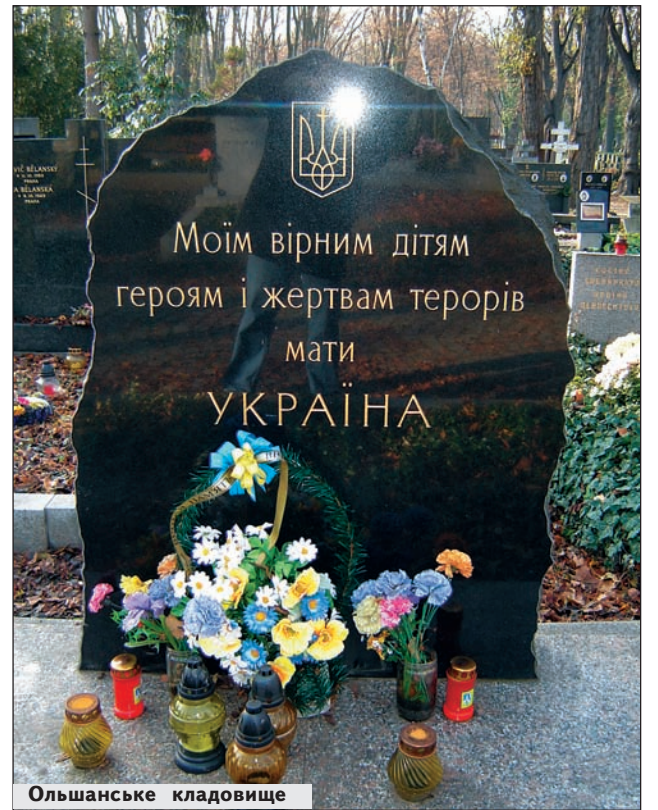
Упродовж віків Україну пов'язувала з Парижем доля багатьох культурних та громадсько-політичних діячів. Як, скажімо, не згадати, що іще в XI столітті французькою королевою була киянка Анна Ярославна, або ж легендарного Григорія Орлика, якого паризька земля прийняла за сина... Як відомо з історії, після поразки українського війська 1709 року в полтавській битві з військами Петра I, саме Париж дав притулок багатьом соратникам Івана Мазепи, а поміж них і сину легендарного гетьмана Пилипа Орлика. Його син, Григорій, заслужив титулу французького графа, був маршалом Франції, членом королівської ради. 1759 року Григорій Орлик брав участь у війні Франції із Пруссією. За битву під Бергеном генерал граф Григорій Пилипович Орлик отримав від короля ранг генерал-поручника. Але поранення призвело до смерті єдиного, по відходу гетьмана Пилипа Орлика, оборонця української справи в Європі. З цього приводу король у співчутті графині Олені Ор-

ликовій писав: «Пані! Я втратив витонченого шляхтича, Франція — сміливого й визначного генерала Григорія Орлика, який помер так, як належить людині великої гідності». Відомий політичний діяч того часу, міністр закордонних справ Ш. Вержен зазначав, що «...ніхто у Франції не був таким знавцем козацьких справ, як Г. Орлик». Сьогодні про українських Орликів нагадує неподалік Парижа аеропорт «де Орлі»...

1926 року англійка Дорота Пейджет, далека предки якої були вихідцями із Ставропілля, придбала старовинне приміщення в містечку Сен-Женьєв де Буа (30 кілометрів від Парижа) й подарувала емігрантам із Росії та України для проживання. Наших співвітчизників ховали і на міському цвинтарі, уже на «українській та російській ділянках». У 1937-1939 роках за проектом французького архітектора Бенуа на міському кладовищі збудовано православну Свято-Успенську церкву, в якій і понині відспівують наших співвітчизників. Велика хвиля українців докотилася до Парижа під час громадянської війни 1919-1920 років. Із цим містом пов'язана трагічна доля й головного отамана військ УНР — Симона Петлюри, який оселився тут 1924 року. 25 травня 1926 року на розі вулиці Расіна його життя обірвала куля більшовицького агента Б. Шварцбарта. Поховали отамана на кладовищі Монпарнас, на його могилі плити напис: «Симон Петлюра (1879-1926)», трохи нижче по обидва боки: «Ольга Петлюрова (1885-1959), Леся Петлюрівна (1911-1942)». На його могилі українською громадою свого часу було встановлено бюст з чорного граніту за проектом скульптора Г. Крука.

На паризькому кладовищі Пер-Лашез поховано ще одного українського героя — командира відомого Зимового походу (1919-1920) генерал-полковника Армії УНР Михайла Омеляновича-Павленка (1878-1952), і тут же спочиває й генерал-хорунжий Армії УНР, багаторічний голова Української Громади у Франції Микола Шаповал, неподалік — поховання митрополита Полікарпа Сікорського.

Спочиває у паризькій землі й Ілько Борщак (1892-1957) — український історик, публіцист та літературознавець із Херсона. Він залишив багато історичних праць, зокрема — «Іван Мазепа», «Орлик»,

Ольшанське кладовище

«Войнаровський», «Наполеон і Україна»...

На розвії паризьких вулиць Москву та Нева стоїть православна церква Олександра Невського, де на вінчанні Пабло Пікассо з російською балериною Ольгою Хохловою була ще не дуже відома одеситка Анна Горенко, яка повернулася до історії каменним профілем Анни Ахматової. Тут відспівували українців чи вихідців із нашої країни, похованих на православному цвинтарі, скажімо, киян — Віктора Некрасова і Миколу Бердяєва. Синів і доньок першої, потім другої хвилі еміграції. Поет Юрій Терапіано, який закінчив 1916 року юридичний факультет Київського університету імені Шевченка, помер у Ганьї, поблизу Парижа. Цей список міг би бути нескінченним, бо вельми віддалена від Парижа Україна представлена там не лише вже згаданими іменами наших співвітчизників, а й абатством Вільє, де поховано доньку Ярослава Мудрого — Анну. Саме завдяки їй збереглася вірогідно єдина відома книга з бібліотеки її батька — «Реймське євангеліє» з її підписом, на якому присягали на вірність престолу всі наступні монархи Франції. Парижем позначене і життя Володимира Винниченка: у містечку Мужен на цвинтарі стоять пам'ятники Володимиру Винниченку та професору Оглобліну-Гловенку.

Паризьке кладовище Пер-Лашез — головний паризький пантеон XVIII століття: до речі — 1871 року на його території відбулася битва між федератами (захисниками Паризької комуни) і версальцями. Це один із жахливих

епізодів братовбивчої війни, в якій загинуло одна тисяча шістьсот невинних. У знак пам'яті розстріляних 28 травня 1871 року ста сорока семи комунарів зведено «Стіну федератів».

В околицях французької столиці поховані: «батько Махно» — Нестор Іванович, який у сорок п'ять років помер від туберкульозу й прах якого замуровано в колумбарії кладовища Пер-Лашез у ніші за № 6685; український маляр-постімпресіоніст із Воліні, поет Василь Хмелюк.

На цвинтарі містечка Бурґля Райн сплять вічним сном славетна українська співачка Євгенія Зарицька, оперний співак-тенор Мирослав Старицький (1909-1969), визначний маляр та мистецтвознавець Олекса Грищенко (1883-1977), полотно якого прикрашають музеї багатьох держав світу.

Неподалік майдану Трокадеро в оточенні деревостою — кладовище Пассі: тут у каплиці поховано українську малярку й письменницю з Полтавщини Марію Башкирцеву. На могилі — напис: Марія Башкирцева (1860 р., Гавронці біля Полтави — 1884 р., Париж, художниця, письменниця). На зовнішньому мурі — список її творів, на стіні — її велика картина «Святі жінки». Каплицю збудовано за проектом французького художника Е. Бастьєна-Лепажа. Марія прожила всього двадцять чотири роки, однак її «Щоденник» та «Листи», видані багатьма мовами, здобули визнання та славу. В музеях виставлено її найвідоміші живописні твори «Жан і Жак» (1883) і «Мітинг» (1884). Варто додати, що Марія Башкирцева відома також як автор поетичних рядків та мистецтвознавчих статей.

До речі, на цвинтарі «Коккад» у Ніцці я знайшов могилу матері Марії Башкирцевої — Марії Степанівни. Про перебування М. Башкирцевої у Ніцці написано чимало, але не зустрічав матеріалів як про її матір, так і про тих, хто спочиває разом з нею, а саме — Миколу, Софію Башкирцевих та Анну Ерїстову — хто вони і чому поховані під одним надгробком — слід ще розшукувати в архівах.

(Продовження в наступному номері).

Башкирцеви

(Закінчення.)

Поч. у № 20–21, 22–24, 25–26)

Лежав умиротворений, щасливий,
Під гук розгнужданої зливи,
У Варниці, де чути подих степу,
Де літні вечори духмяні й сині,
У вічність відійшов Іван Мазепа –
Ясновельможний гетьман України⁶.
Одправившись в свою блаженну путь,
Позбувся одразу всіх земних він пут.
Залишилось усе за небокраєм:
Петро і Карл, а Україна?
Ні, не знаю.
Мабуть, що ні! Шептав же він слова:
– Україна, вольність, хай живе, жива...
Осінньою сумної днини
Володареві України
Уклін шаноби віддали
І в путь останню провели
І Карл із Орликом,
І Гордієнкове козацтво,
Та й інших ще народів братство,
Що прибуло в Бендери зрання:
Представники турецького султана,
Господарі Волощини й Молдови,
Усі зажурені, нахмурені брови.
У сільській церкві земні почесні віддали,
Прийняти душу його Господа благали.
За гетьманом тужили сумно
Шведські фанфари і козацькі сурми.
За ними в похоронному поході
Ознаки гетьманської влади
Козацька старшина несла:
Бунчук і прапор, булава ясна
На сонці перлами блищала,
І самоцвітами вся грала.
Багряним оксамитом вкрита,
Прощаючись із білим світом,
Пливла в заобрій домовина
Великого України сина.
Йшли королівській драбанти строем,
За ними – яничари в білих строях.
І, як заведено було на Україні,
Йшли плакальниці за труною тої днини.
Жінки заводили, аж надривали голос.
Так проводжали гетьмана у Галац.
Там в Святоюрському монастирі,
Що від співучого Дунаю недалеко,
На вічний супочиник віддали
Івана Степановича Мазепу.
В жалобі схилилось над гетьманом небо,
Поникли в зажурі козацькі стяги,
Й чужая земля пригорнула до себе
Того, хто взірцем був любові й відваги.
Та гетьман й при житті не мав,
Ні після смерті супокою.
Проворний турок відкопав
І викинув його з труною
На берег світлої ріки.
Де він тепер – мовчать віки.
Чи так було, чи ні, не знаю.
Хіба що поспитати в Дунаю?
А може, чув Мазепин дзвін,
Де гетьман наш?
Що сталося з ним?

* * *

Пилип Орлик.

Із прощальної промови.

Ім'я достославного гетьмана Івана Ма-

зепи буде вічно жити безсмертною славою в пам'яті нашого народу, бо він бажав для нього свободного розвитку всіх його безконечних можливостей. Нехай ні війсьсько, ні нарід не тратьте надії! Наша справа праведна, а праведна справа обов'язково перемагає.

5. 22 вересня (2 жовтня) 1709 р. о 10-й годині вечора помер Великий гетьман України І. С. Мазепа і був похований у м. Галац (тепер Румунія).

Віра ФЕСЕНКО

БАТУРИНСЬКИЙ ШЛЯХ

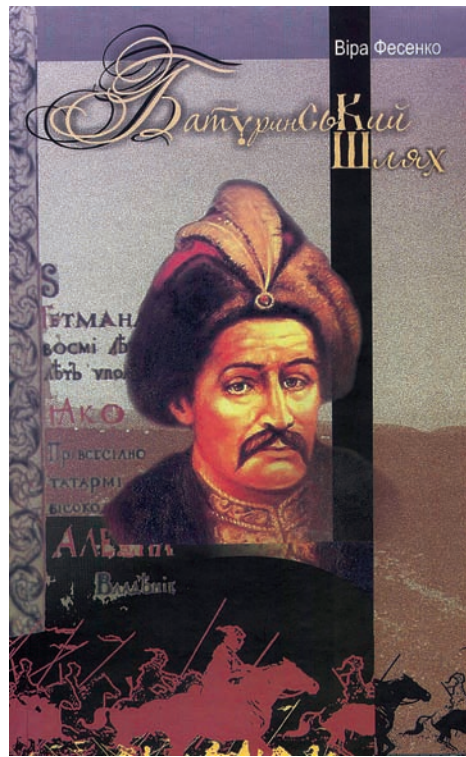
(УРИВОК З ІСТОРИЧНОЇ ПОЕМИ)

ЕПІЛОГ

Ehey! Fugaces labyntyr anni!
Горацій

З тих пір минуло триста літ.
Й хоча давно змінився світ,
В Полтаві так же зріють вишні,
І задивився сам Всевишній
На наш земний і милий рай.
От тільки де він? Пошукай!
Вже й в Сеймі стали світлі води,
Цвітуть сади, ростуть городи,
Й пірамідальні тополі,
Що Розумовський² насадив,
Коли він за велінням долі
В Батурині також тут жив.
А от дубів старих нема.
Й того, що таємниці знав,
Був спільником Мазепи й Мотрі,
В дуплі листи їх зберігав.
Колись приймав Батурин радо
Гостей вельможних кавалькади,
І був у всій Європі знаний
Золотоверхими церквами.
Вражала розкіш всіх палацу,
І вправність козаків на плаці,
Ще й величезна книгозбірня,
Якій не було в краї рівні.
Чи ж зрадив гетьман тоді нас?
На це вже відповідь дав час.
Тож Пушкін був тоді не прав,
Коли в «Полтаві» він сказав:
«Забут Мазепа с давних пор!»
Ні! Не гримить за ним собор,
Й анафему вже не співають,
Бо скрізь усі давно вже знають:
Церкви Мазепа будував,
І про освіту завжди дбав³.
Тож як душа його просила,
Україна гетьмана простила.
Хоч й досі міфів нить прядеться,
І фіміам солодкий в'ється,
Проте в Батурині вам скажуть при нагоді
Прислів'я, що живе в народі:

– Від Богдана до Івана –
Не було справжнього гетьмана!
Минули вже й роки безликі,
І у прийдешніх поколіннях
Гетьман з епітетом «Великий»
У пам'яті зберігся він.
На жаль, тоді це зрозуміли,
Коли в століття склався час.
Раніше, мабуть, не зуміли –
Так узвичаєно вже в нас.
Завжди пишаюся тобою,
Вишневий кароокий край!
Вже й постать, зігнуту судьбою,
Ти сміливіше розправляй.
Стоїш, немов міцна батура,

Хоч і пройшла ти шлях свій хресний,
Столице гетьманська – Батурин,
Що з крові й попелу воскресла.
Тепер тобі давно годиться,
Мов дивний фенікс, возродиться
В прекрасне місто і чудове,
Щоб дивувать Європу знову.
Кажуть, історія – роман,
Який колись насправді був.
Про зміст його судити вам,
Усім, хто велич не забув,
Минулих днів звитяжну славу
В ім'я Української держави.

1. Гай-гай! Як швидко минають роки (лат.).
2. Розумовський Кирило Григорович (1728–1803). Останній гетьман України (1747–1764). Народився в с. Лемеші (тепер Козелецького району Чернігівської області) у родині козака Григорія Розума. Здобув домашню початкову освіту, 1743 року відправлений царицею навчатися до Європи у супроводі академіка графа Г. Теллова. У 1743–1745 рр. слухав лекції математики Ейлера в Берліні, навчався в університетах Геттінгена, Кенігсберга та Страсбурга. Після повернення до Петербурга в 1745 р. став дійсним камергером, у 18-річному віці був призначений президентом Петербурзької АН (1746) і перебував на цій посаді майже 20 років, підтримував наукові дослідження Ломоносова. У 1744 році під час поїздки Єлизавети Петрівни в Україну козацька старшина за підтримки О. Розумовського переконала царицю відновити гетьманство. У 1747 році була проголошена царська грамота про відновлення гетьманства та фактичне призначення гетьманом К. Розумовського. У лютому 1750 р. на козацькій раді у Глухові Розумовського «заочно» обрали гетьманом України. Улітку 1751 р. Розумовський переїхав із Петербурга в Україну. Своєю резиденцією гетьман обрав зруйнований в 1708 р. Батурин, де побудував чудовий палац. Влада гетьмана поширювалась також на Запорозьку Січ і Київ, який перебував під управлінням російських воєвод. З 1762 р. жив переважно в Україні і займався державними справами. У 1762 р. брав участь у дворському перевороті на користь Катерини II. Скликав у Глухові генеральний з'їзд козацької старшини для затвердження проведених реформ. Однак, скориставшись проханням про введення спадкового гетьманства в Україні і збереження її автономного укладу, Катерина II змусила Розумовського подати рапорт про відставку. 10 листопада 1764 року вийшов царський указ про скасування гетьманства. Для управління Лівобережною Україною була створена Малоросійська колегія на чолі з графом П. Рум'янцевим-Задунайським. Після ліквідації гетьманства К. Розумовський певний час був членом Державної ради (1768–1771). Згодом відійшов від державних справ, жив у Петербурзі, за кордоном, у підмосковному маєтку Петровське-Розумовське. Останні 9 років життя провів у Батурині, де і помер у 1803 р.
3. При Мазепі Києво-Могилянська колегія восени 1703 р. одержала статус академії. Було побудовано або відновлено декілька монументальних споруд у стилі українського бароко. У 1690 р. побудовано новий будинок Києво-Могилянської колегії, 1698 р. – кафедральний собор у Переяславі, дзвіниця собору св. Софії в Києві, обнесена новими кам'яними стінами Києво-Печерська лавра. У 1700 р. було засновано Чернігівський колегіум. Мазепа був автором деяких віршів і пісень: «Дума», «Пісня», «Ой горе тій чайці», «Псалми» тощо. Підтримував творчість Д. Туптала, С. Яворівського, І. Максимовича. У 1700 р. Мазепа став другим кавалером ордена Андрія Первозванного, затвердженого Петром I. У 1703 р. король Польщі Август II Фрідрік нагородив його орденом Білого Орла, а 1707 р. імператор Йосиф I подарував гетьману титул князя «Священної Римської імперії».

У НАС В ГОСТЯХ — ЖУРНАЛ «ДНІПРО»

Минулого року світ побачив оновлений повнокольоровий журнал «Дніпро». «Дніпро» став журналом європейського формату, але незмінно — з українською душею. Суть та головна мета журналу залишилися такими самими, як і раніше. На його сторінках продовжують друкуватися твори молодих авторів сьогодення, літературна критика, переклади українською мовою творів зарубіжних письменників.

Відновлюючи співпрацю з «Кримською світлицею», редакція журналу «Дніпро» щиро сподівається, що читачі газети матимуть ще одного вірного провідника у світі сучасної літератури. Адже всі зусилля колективу спрямовані на те, щоб показати, яка чарівна та багата наша рідна мова, які чудові твори нею пишуться, які незабутні враження залишаються після української поезії, української пісні і взагалі — української творчості.

Сьогодні «Дніпро» пропонує вашій увазі добірку віршів, опублікованих в останніх числах журналу.

СУСІДИ

(Із закавказького циклу)

Сусіда мій — стрункий,
немов бамбук.
І в мене не зіпсована осанка.
Йому пасує білий архалук,
Мені яскрава личить
вишиванка.

Глухих між нами не існує брам —
Розділені садиби перелазом.
Мою родину кличе на Байрам,
З його — Великдень
зустрічаєм разом.

Щодня частує вістками зі ЗМІ,
Я пригощаю у спекоту kwasом.
Радіє він, що знаю Нізамі,
Мені вгодив, цитуючи Тараса.

Зі слів сусіда я — його баджі*,
Я, відповідно, зву сусіда
братом.
Коли із ним зустрінуся на межі,
Завжди цікаве є що розказати.

Летять із вікон репліки меткі
З обох боків у наші рівні спини.
То із своїх насиджених кутків
Жартують ревно наші половини.

Галина ЛИТОВЧЕНКО

с. Віліне Бахчисарайського
району АР Крим
* сестра (азербайджанською мовою).

**ЛІСОВА КАЗКА.
ОСІНЬ**

Затушила на галявині хатинка...
Дивувалася, здіймалася
навшипиньки:
«Де ж то сонце заблукало
жовтокосе?
Сльозолисто ліс по ньому
вже голосить».

І стурбовано віконце
зранку в шибку диха вітер
біло-біло.

Зачакловане немов —
це сонне царство,
сіла осінь вже туман-куделю
прясти,

веретенем ночі палець
уколола —
та й заснула.
...і заснуло все навколо.
Лариса ІЛЛЮК

СУВЕНІР

якщо злі митники не відберуть
останні рими
ніби контрабандний товар
якщо дощі не змиють з волосся
запах дороги
якщо друзі не запросять в гості
і не заморочать голови розмовами
якщо випадкова попутниця
поділиться листочком у клітинку
я привезу із подорожі
найдорожчий сувенір
вірша
Настуня ПЕРЕВОЗНИК

МУЗИКА РОБОТИ

Стихає музика роботи
І запливає в душу тиш...
Та з понеділка до суботи
Знов нею радісно тремтять!

Ця насолода незбагненна
І щастя кращого нема,
Коли крилато і натхненно
І живить нас, і підійма...
В'ячеслав РОМАНОВСЬКИЙ

* * *

Загадково осінь заглядає зранку
У жіночу душу співом горобин.
Перший поцілунок
ніжного світланку
Потаємні мрії кличе із глибин.

Кличе у надію з пахощами раю,
Кличе в таємницю першої роси.
А жіноча доля часто розмовляє
З променями щастя
й вічної краси.

Дотик прохолоди
підніма на крила —
І жіноче серце веться навтіки.
Загадкова осінь
знову прилетіла,
Щоб знялись у вирій
птахами роки.
Інна ГОНЧАР

* * *

Ніхто-ніхто Вас стримати не зміг.
Все послідовно —
і вокзал, і потяг.
Ви не програли. Я не переміг.
І не важливо, як там було потім.

А мріяли про що?
А що змогли...
Безглуздо зараз на воді гадати.
Ви не програли —
Ви перемогли!
Тоді чому продовжуєте грати?
Володимир ЯРАШЕВ

* * *

Нижній дотик теплих рук,
Поцілунок на прощання...
Я втомився від розлук,
Ти втомилась від чекання...

Поміж нами — білий сніг
І весна зеленюкрила...
Я втомився від доріг.
Ти від спогадів втомилась...

...Я хотів, але не зміг
Пересилити розлуку.
І обручку із доріг
Одягнув на ліву руку...
Володимир ШИНКАРУК

* * *

Я все розклала по порядку,
І хай ми майже не знайомі,
Я на тобі поставлю крапку,
Ти на мені поставиш кому.
Я прочитаю нас ізнову,
Повиправляю помилки
І там, де ти поставив коми,
Чорнилом витисну крапки.
Та через ночі й дні потому
Я знову вирішу загадку:
Я схочу скрізь поставити коми,
Але ти вже поставив крапку.
Світлана БОГДАНЕЦЬ

Подвигу воїнів Південно-Західного фронту, киян, полтавців і всіх учасників найбільш грандіозної битви Великої Вітчизняної і Другої світової війни, які зірвали блицкриг влітку 1941 року і врятували Москву, присвячується.

*(Закінчення.)

Поч. у № 18-19, 20-21, 22-24, 25-26).

І в це пекло на землі додавалася загибель із неба. Наших літаків не було, а Гітлер спрямував сюди всі бомбардувальники й винищувачі, що знаходилися на Східному фронті. Бомби градом сипалися на наші війська і цивільне населення, сотні літаків безперервно поливали кулеметними чергами червоноармійців, колони біженців, села і хутори.

Учасник тих грізних боїв, двічі Герой Радянського Союзу генерал-лейтенант артилерії В. С. Петров у своїй книзі «Минуле з нами» пише: «Гітлерівське коман-

Федір МОРГУН

бій. Більшість захисників загинули. Кирпонос удень був поранений, а ввечері вбитий осколками міни, що вибухнула поруч. Уночі, коли бій затих, друзі та ад'ютант викопали могилу, поховали командуючого. Зірку Героя Радянського Союзу й особисті документи забрали з собою. Ад'ютанту й ще кільком чоловікам удалося вночі пробратися повз сонні екіпажі німецьких танків і сховатися в одному з сіл, а потім пройти до своїх.

На світанку наступного дня німці знову відкрили мінометний і артилерійський вогонь. Із тих, хто захищався в урочищі (близько 800 осіб), мало хто вижив.

Від місця загибелі Кирпоноса й штабу Південно-Західного фронту до Лохвиці, де спокійно ночував Гудеріан, менше 10 кілометрів. Коли Гудеріану вранці повідомили про розгром штабу Південно-Західного фронту й можливу загибель Кирпоноса, він не повірив, доручив негайно перевірити.

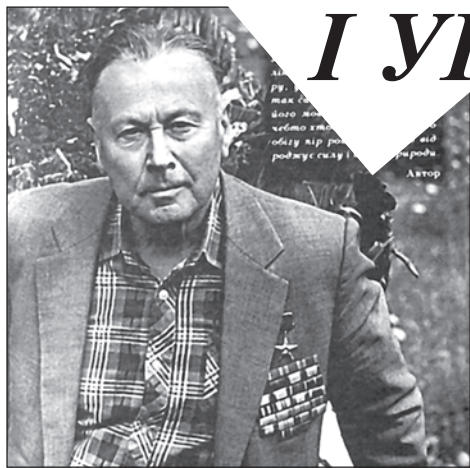
Незабаром знову доповіли, що штаб справді знищено, але труп Кирпоноса не

Рундштедта були свої війська, серед них і знаменита 6-та армія Рейхенау, якою пізніше командував Паулюс) і оперативно готуватися до походу на Москву. Уже 30 вересня з району Лубен він розпочав наступ, який, урешті-решт, виявився для нього фатальним і останнім.

Шлях на північ пролягав через Полтавську, Сумську, Брянську, Белгородську, Курську, Орловську, Тульську області, а далі — Москва. На всіх величезних просторах цих областей багато річок, крутих балок, глибоких ярів, широких прирічкових заболочених долин. Єдина надійна дорога: Белгород — Курськ — Орел — Тула — Москва. Та вона до останнього часу майже всюди була в наших руках.

Німецька техніка опинилася в надзвичайно скрутних умовах бездоріжжя. Та й нашим військам теж було нелегко. Але ми, відступаючи, тепер уже були не такими дурними й безвідповідальними, як у червні й липні, залишаючи цілими мости через Буг, Німан та інші ріки. Тепер наші сапери акуратно підривали всі перепра-

ГИНУЧИ, ВОЇНИ КИРПОНОСА І УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД РЯТУЮТЬ МОСКВУ

(УРИВОК З КНИГИ «СТАЛІНСЬКО-ГІТЛЕРІВСЬКИЙ ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»)

(Публікується у відповідь на заяву Прем'єр-міністра РФ В. Путіна, що Росія перемогла б у Великій Вітчизняній війні і без України...)

дування, призупинивши наступ на головному стратегічному — Московському — напрямку, кинуло проти військ Південно-Західного фронту на допомогу групі армій «Південь» майже половину сил групи армій «Центр». Внаслідок зустрічних ударів, завданих 2-ю танковою групою з півночі і 1-ю — з півдня, противнику вдалося оточити наші війська.

У районі між Києвом і рубежем ріки Сули розгорнулася величезна битва, що тривала безперервно понад місяць. У ній брали участь майже півтора мільйона солдатів, майже половина всіх танкових з'єднань противника, що були на Східному фронті, велика кількість артилерійських і авіаційних частин» (В. С. Петров. Минуле з нами. К.: Політвидав України, 1979).

Німці розчленували котел на три частини, які також оточили з усіх боків і протягом багатьох днів громили. Екіпажі танків билися до останнього снаряда. Та наприкінці вересня бої припинилися. На цьому величезному просторі, як записав у своєму щоденнику начальник генштабу сухопутних військ Німеччини Гальдер, відбулися небували в світовій історії бої. Наші втрати тільки військовополоненими склали 570 тисяч. Це підрахували Гудеріан та інші пунктуальні воєначальники Німеччини. Скільки там залишилося вбитих, ми не знаємо й досі, і це може стати відомо тільки тоді, коли відкриють наші й німецькі архіви, дозволять їх вивчити неупередженим і сумлінним ученим України, Росії та Німеччини.

Більшість наших командирів і начальників штабів загинули, документи втрачені або заховані в потаємних місцях, які тепер нікому знайти (бо ті, хто ховав, також незабаром загинули, кидаючись із кінця в кінець у котлі, або в німецькому полоні).

...Наприкінці цієї трагедії Кирпонос зі своїм штабом проходив на схід територією Полтавської області. Рухалися в бік Лохвиці, яка вже кілька днів була зайнята танкістами Гудеріана. Та й сам німецький генерал також перебував у цьому містечку.

20 вересня штаб фронту в складі великої кількості генералів і середніх офіцерів, білці охорони, а також кількох військових підрозділів опинився в урочищі Шумейковому, що поросло кущами і молодими невисокими деревами. Німецькі танки, танкетки й піхота оточили урочище з усіх боків. Понад добу тривав нерівний

виявлено. Показали частину вцілілих штабних документів, привели кількох полонених старших офіцерів, які підтвердили розгром штабу й не зовсім чітко розповіли про долю свого командуючого. Мовляв, вони знали, що в урочищі той справді був, але що сталося вчора й уночі, не знають, бо оборонялися не поряд із тим місцем, де був Кирпонос. Також повідомили, що частина їхніх товаришів уночі вийшла з котла. Що приховувалося за цією відповіддю, тепер ніхто не скаже. Навмисне приховували від німців загибель свого командира чи дійсно не знали, що цілком вірогідно. Вони понад добу були в пеклі, а в ньому, треба вважати, нічого не видно, що відбувається не лише навкруг, а й поруч.

СВІДЧЕННЯ ГУДЕРІАНА: НІМЦІ ПРОГРАЛИ ВІЙНУ В 1941 РОЦІ В УКРАЇНІ

«У битві за Київ, що тривала до 26 вересня, було знищено кілька російських армій, узято в полон 665 тисяч чоловік, захоплено 3718 гармат і 884 танки. Але зате якою ціною!» (Итоги Второй мировой войны. — М.: Иностранная литература, 1957, С. 78). Автор цих рядків — генерал-полковник Гудеріан, який постійно потім твердив, що німці програли війну в битвах за Київ.

Гудеріан, цей найбільший на той час знавець танкового бою, добре розумів обстановку, в якій перебували німецькі війська, що вторглися в нашу країну, і його армія також. Від Лубен і Лохвиці, де опинилися всі його танки й автомобілі обслуговування, до Москви — близько тисячі кілометрів, а не 340, як у липні було від Смоленська.

А на порі, вважай, жовтень, коли вже і день став коротшим, і ніч — довшою, і похолодало. Ось-ось підуть затяжні осінні дощі, а там уже недалеко й до суворої зими.

Зібравши підлеглих командирів і вислухавши їхні доповіді, Гудеріан із сумом констатував, що в його колонах залишилася лише половина танків із тих, що рвонули після Смоленська на південь. Вони були знищені військами Кирпоноса в тяжких боях у київському котлі. Та й ті, що залишилися на ходу, були зношені, багато танкістів загинули або одержали поранення. На той час німці «на Східному фронті втратили 117 тисяч убитими й 409647 солдатів і офіцерів пораненими» (Ф. Гальдер. Военный дневник, — М. — Воениздат, 1971, т. 3, С. 7). Передчуваючи ще тяжчі проблеми в майбутньому, Гудеріан віддав наказ негайно вийти з боїв за остаточне знищення оточених (у

ви, мінували дороги й залишали їх після себе непроїжджими. Німецька техніка буксувала, грузнучи в багнюці по дніще. Боеприпасів Гітлер приготував достатньо, але підвезти їх до наступаючих військ у жовтні і листопаді часто було неможливо.

«Уся наша операція з переслідування противника після подвійної битви в районі Брянська, Вязьми нині призупинилася через несприятливу погоду... Група армій «Центр» підтягує 2-гу армію (посилена рухомими з'єднаннями) на Курськ, щоб надалі розвинути наступ на Воронеж. Однак це тільки теорія. Насправді ж, війська загрузли в багнюці й повинні бути задоволені тим, що їм за допомогою тягачів якось удається забезпечити підвезення продуктів» (Там само, С. 29). І далі: «...Становище на деяких ділянках групи «Північ» дуже тяжке. Війська не мають жодних запасів і споживають те, що вдається дістати на місці (картоплю, конину)». Це записав Гальдер 5 листопада 1941 року.

Та все ж танки Гудеріана доповзли до Тули й майже оточили її. Наказ, відданий військам Гудеріаном, починався словами: «Солдати! Німеччина в небезпеці!» А далі він перекопував своїх звиклих до перемог танкістів будь-що взяти місто, бо тоді відкриється пряма дорога на Москву, яка теж обов'язково буде взята, якщо швидко оволодіти Тулою. Мовляв, лише таким шляхом буде усунена небезпека для Німеччини. А там і війна закінчиться, можна буде роз'їжджатися по домівках.

Тулу штурмували. Та штурм був відбитий. Місто вистояло, а Гудеріана Гітлер зняв із посади й відправив на пенсію. Така сама доля спіткала головнокомандуючого групою армій «Центр» генерал-фельдмаршала фон Бока, танкіста генерала армії Геннера та багатьох інших воєначальників за поразки, яких завдала їм Червона Армія у грудні, відігнавши окупантів далеко від Москви й визволивши велику територію.

У своїй книзі «Записки солдата» Гудеріан докладно доводить, що Другу світову війну німці програли в 1941 році під Києвом.

Категорична вимога — відмовитися від походу на Москву в липні після взяття Смоленська й направити танки Гудеріана в обхід Києва була фатальною помилкою Гітлера. Між Смоленськом і Москвою радянський Генштаб не мав надійної оборони. Тут були окремі розрізнені військові частини, які, як упевнено вважав Гудеріан, не змогли б стримати його наступ...

МЕМОРІАЛ ГОЛОДОМОРУ ПОТРЕБУЄ РОЗШИРЕННЯ

Напередодні 78-х роковин Голодомору-геноциду 1932-1933 років Національний музей «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні» відкриває виставку картин із циклу «Розгойдані дзвони пам'яті». Ці твори — спроба заслуженого художника України, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка Валерія Франчука передати трагічні сторінки голоду мовою мистецтва. Цикл «Розгойдані дзвони пам'яті» представлений 126 творами, над якими автор працював близько 13 років. Основні образи картин змальовані з розповідей матері художника Марії Броніславівни, яка пережила лихоліття голодоморів в Україні. Сьогодні експонуються 68 картин.

Вітаючи присутніх, директор Меморіалу Віктор Діденко підкреслив потребу розвитку музею Голодомору, адже представлена сьогодні мистецька колекція, документи та реліквії, які сюди приносять люди, мають бути показані відвідувачам, а це неможливо зробити в нинішньому приміщенні Меморіалу. Художник Валерій Франчук: «Своїми творами я хочу показати молоді наслідки того жаху, який пережила українська нація, адже з цією пам'яттю ми повинні йти в майбутнє. Я хочу, щоб цей цикл став постійною експозицією Меморіалу, хоча сьогодні музей просто не має місця, де його повністю експонувати».

Співголова Громадського комітету із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932-1933 років в Україні Іван Васюник зазначив: «Цей Меморіал постав завдяки нашим спільним зусиллям і вже сьогодні ми бачимо, як він перетворюється на загальнонаціональний освітній, культурний, дослідний центр. Але для того, щоб він повною мірою міг виконувати поставлені завдання, — Національний меморіал пам'яті жертв Голодоморів потребує належного розширення, як і було заплановано в другій черзі будівництва. Тобто йдеться не тільки про Меморіальну залу пам'яті, де ми зараз відкриваємо виставку, але й про приміщення музею, яке могло б розмістити повноцінну експозицію і створити умови для праці дослідників та зберігання фондів».

Нагадаємо, що громадськість продовжує традицію належного вшанування пам'яті жертв Голодомору. 26 листопада кияни знову прийдуть сюди, до Національного меморіалу Голодомору, мільйони українців України та світу зберуться разом у своїх містах та селах, у рідинах, щоб вшанувати пам'ять жертв геноциду 1932-1933 років, та запалять свічки пам'яті.

Відкриття виставки відвідали відомі громадські, політичні та мистецькі діячі України, серед яких Президент України 2005-2010 років Віктор Ющенко, а також представники посольств десяти держав: Німеччини, Польщі, Канади, Угорщини, Словаччини, Ватикану, Литви, Латвії, Болгарії і Румунії.

Прес-центр Центру досліджень визвольного руху

НЕВІДОМІ ЖЕРТВИ

У Володимирі-Волинському перепоховали останки жертв масових розстрілів під час Другої світової війни. Як повідомили у прес-службі Волинської облдержадміністрації, під час церемонії священники різних конфесій відслужили панахиду за загиблими. Останки 367 людських жертв були перевезені з території валів городища на Федорівське кладовище. Їхня етнічна приналежність підлягає додатковому вивченню, так само, як уточнюються масштаби цієї трагедії. Предмети, які були виявлені біля поховань, дозволяють припустити, що тоді були розстріляні українці, поляки та євреї.

На скорботному мітингу виступив голова облдержадміністрації Борис Климчук, який зауважив, що наступного року археологи продовжать розкопки на стародавньому городищі у Володимирі-Волинському, а на місці поховань встановлять пам'ятник.

Археологічні дослідження з виявленням та музеєфікацією об'єктів давньоруського часу ще з 2010 року на стародавньому городищі у Володимирі-Волинському проводить експедиція ДП «Волинські старожитності». При проведенні розкопок поруч із фундаментами стіни замку у 2010 році було виявлено останки шести, а у 2011 — 35 невідомих осіб. 30 травня 2011 року у встановленому законодавством порядку складено акт про місце встановлення поховання, який було направлено до Державної міжвідомчої комісії у справах увічнення пам'яті жертв війни та політичних репресій для отримання дозволу на проведення екстумажійних робіт.

У липні цього року ДП «Волинські старожитності» одержало від міжвідомчої комісії дозвіл на проведення екстумажійних робіт на городищі, в ході яких фахівці виявили ще 367 людських останків.

(За повідомленням УНІАН)

ВІЧНІ ЦІННОСТІ У ДЕРЕВІ ЖИТТЯ

Мереживо паперової симетрії заповнило зал Кримського етнографічного музею, коли свою експозицію виробів витинанної техніки привезла до Сімферополя з Могилева-Подільського, що на Вінниччині, Оксана Гординська, директор міського Будинку народної творчості, заслужений працівник культури України. Це вже її другий приїзд до Криму. А дебют відбувся на міжрегіональному святі «Українська витинанка» у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі в липні минулого року.

Запросили її не випадково. Невеличке містечко на кордоні з Молдовою має в державі неофіційну назву «столиці української витинанки». У п'яти виставкових залах створеного в 2003 році громадського музею, який фактично діє в Будинку народної творчості з 1993 року, зібрано вироби найдревніших ремесел українського народу — тесання з каменю, гончарства, лозоплетіння, ткацтва, вишивання, флористики. Українська витинанка — це тисяча творів мистецтва, оволодіти яким можна в майстер-класах, що проводяться тут як професійними митцями різних жанрів, так і аматорами — членами об'єднання «Барви Поділля».

А відродилося із забуття ремесло витинанки у краї завдяки заслуженому працівнику культури України Марії Руденко, яка мешкала в селі Слобода-Яришівська Могилів-Подільського району. Дехто скептично усміхнеться: хіба це мистецтво — сніжинка з паперу? Її кожен школяр вирізує на новорічну ялинку.

— Можна, звичайно, назвати цю роботу ножицями з папером просто рукоділлям, а вирізаного з дерева коника — ремеслом, — погоджується з такою точкою зору О. Гор-

динська. — Але наші предки це робили з такою любов'ю, вкладали у кожен виріб стільки сподівань, мрій і вірувань, що він набував у кожній окремо взятій сім'ї символічного, сакрального значення, ставав її талісманом та оберегом.

Великодні яйця, наприклад, розмальовували в чистому олії білім вогню і води, щоб не порушити магію чистоти. Лінії та інші графічні знаки в орнаментах розташовували так, щоб при їхньому розгляді не виникало жодної погані думки. Читаєш мову писанок сьогодні як відкритий лист з минулого нинішнім поколінням про радість, що приходить на зміну смутку, про щастя і дерево життя, яке повинно бути в кожній родині з відгалуженнями усіх її членів з діда-прадіда до внуків-правнуків.

Свої варіанти дерева малюють батьківщини, дерева-сонця з міцним стовбуром і розкішною кроною О. Гординська розробила в кольорових композиціях

«Сади цвітуть», «У тополиному краї», «Червоні дуби», «У зимовому лісі», «Ой у гаю-гаю» та інших, у візерунках святкових яєць — писанок і дряпанок, кольорових геометричних орнаментах руніків, вишитих складною двосторонньою технікою. Всього на виставці демонструється більше п'ятдесяти її виробів — лише маленька частинка з великої мистецької палітри художника, флориста, майстра декоративно-прикладного мистецтва, автора поезій і пісень. Багато з її робіт — картин, вишивок, гобеленів знаходяться в музеях і приватних колекціях світу, а писанки розміром з курячі і страусині яйця — в музеї королівської родини у Лондоні.

Своїм умінням О. Гординська щедро ділиться з учасниками Всеукраїнських свят народного мистецтва «Українська витинанка», які

проводяться у Могилеві-Подільському раз на три роки. А у вересні цього року шостий за рахунком фестиваль розширив свої рамки до міжнародного. У ньому вперше взяли участь майстри декоративно-прикладного мистецтва майже з усіх регіонів України, Прибалтики, Білорусі, Молдови, Москви, Санкт-Петербурга, Новосибірська. Протягом чотирьох днів вони обмінювалися досвідом, проводили майстер-класи, відвідували музеї та історичні місця краю, ознайомилися з діяльністю інших підрозділів Будинку народної творчості. На його базі діють літературне об'єднання «Веселка дністровська», якому вже більше 70 років, спілка краєзнавців, клуб вишивальниць «Мальва», зразкова дитяча студія дизай-

ну і прикладного мистецтва «Дивосвіт», народний хор ветеранів війни і праці, муніципальний духовий оркестр. До послуг майстрів — бібліотека, в якій налічується близько п'ятисот книг мистецького, історичного і народознавчого спрямування.

Заклад є комплексним мистецьким центром, творчою лабораторією, оазисом духовності в місті над Дністром, де встановлено єдиний в Україні пам'ятник витинанці. На фестивалі кожен майстер за традицією свята залишає свій мистецький автограф на загальному виробі у вигляді гілочки, розетки чи іншого символічного знаку. Є у цих спільних композиціях і штрих-коди кримських майстринь витинанки — Валентини Шитікової та Нелі Рошиної.

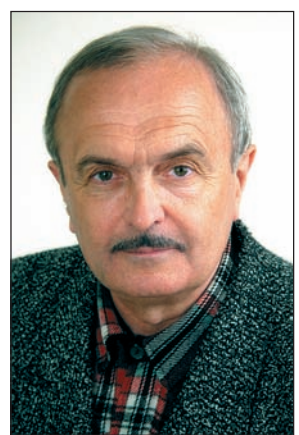
У Криму вони також доповнили експозицію подільських ремесел своїми новими виробами. В. Шитікова, старший викладач Національної академії природоохоронного і курортного будівництва,

у створенні побутових речей і прикрас зі шкіри, декоративних панно і обкладинок для альбомів користується фольклорними джерелами культур народів півострова. А Н. Рошина, керівник студії «Колаж» Сімферопольського районного будинку культури, витинанку творить поєднуючи живописом і розписом по тканині і дереву.

До рівня мистецтва піднесли вирізування з паперу і дві наймолодші учасниці виставки народних ремесел — Ярослава Галькун із Луцька і студентка Кримської філії Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури Ганна Пушкартова з Дніпропетровська. Їхні композиції з птахами — це поетичний гімн весні, сонцю і життю, в колі якого вони розгадують таємниці трав і слухають під яблунею в саду пісні.

Цей великий пласт представлено на виставці витинанного мистецтва, за словами директора Етнографічного музею Юрія Лаптева, буде взятий за основу при створенні наступного року в рамках музею української вишивки ім. Героя України Віри Роїк галереї декоративних виробів. Закладені в них давні культурно-життєві традиції, життєва спостережливість і мудрість народу продовжують розвиватися і наповнюються новим філософським змістом, естетикою сучасного побуту і краси.

Валентина НАСТІНА
Фото О. Носаєнка

ПАМ'ЯТІ МАЙСТРА

11 жовтня 2011 року відійшов у вічність Микола Іванович ПЛЯШЕЧНИК — фотохудожник, член Спілки фотохудожників України, лауреат міжнародних фотоконкурсів.

Більше 45 років він працював на благо Севастополя, художньо відображаючи візити державних та партійних керівників, які відвідували місто, культурні та історичні події, людей праці на міських та районних Дошках пошани, виконуючи численні замовлення на виготовлення подарунків для делегацій, що відвідували місто.

Будучи членом Севастополяського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Микола Пляшечник був фотолітопис українського життя Севастополя, подій Національної скаутської організації «Пласт», культурно-просвітницьких заходів Союзу Українок.

Микола Пляшечник був одним з небагатьох працівників культурної ниви, який потрапив у підсумковий збірник 1983-2003 років «Севастополь на рубежі тисячелеття». Пишаються своїм земляком і пирятинці, які включили його до нещодавно виданого енциклопедичного довідника «Ім дала крила Пирятинщина», присвяченого «людам високого злету різних епох і поколінь».

Фотографіями майстра ілюстровані книги В. Фролової «Ми родом из подвига», В. Кудінова «Ельбрусская летопись», фотоальбом О. Шерешевського «Херсонес. Взгляд из прошлого», А. Данілова «Біла джерел українського флоту», «Севастополь на рубежі тисячелеття».

Останніми стали дві великі роботи майстра — галереї портретів акторів в Академічному російському театрі ім. Луначарського та драматичному театрі КЧФ ім. Лавреньова.

Микола Пляшечник залишиться в нашій пам'яті людиною високого художнього смаку і патріотом України.

Сумуємо і пам'ятаємо!
Українська громада Севастополя

* * *

«Пласт» — Національна скаутська організація України станиці Севастополь сумує з приводу смерті чудової людини, талановитого фотографа Миколи Пляшечника.

Микола Пляшечник був великим другом нашої станиці. На всіх пластових таворах чи заходах він був поруч із нами, з першого дня заснування станиці в 1997 році.

Пластуни станиці Севастополя висловлюють свої щирі співчуття рідним та друзям Миколи Пляшечника.

Голова Севастополяської пластової станиці Зіна БЕЛАНЮК

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЖОВТЕНЬ

1056 р. — дякан Григорій вивів першу літеру рукопису, який увійшов в історію під назвою «Остромирове Євангеліє». Це одна з найвидатніших пам'яток старослов'янського письменства в давньоруській редакції, до виявлення в 2000 році Новгородського кодексу вважалася найдавнішою книгою, що була створена на Русі. Містить євангельські читання для неділі і свят.

1657 р. — в атмосфері гострих суперечностей та посилення московського тиску гетьманом України було нарешті обрано Івана Виговського (Корсунська рада 21 жовтня 1657 р.). У 1658 р. гетьман зіткнувся з потуж-

ною опозицією, яка всіляко підтримувалася Москвою.

1672 р. — народився Пилип Орлик, гетьман України в 1710-1742 рр. Намагаючись здобути собі підтримку, в 1710 р. П. Орлик складає «Пакти й Конституції прав і вольностей Війська Запорозького» («Pacta et Constitutiones legum libertatumque Exercitus Zaporoviensis»), укладає зі старшиною та запорожцями угоду — документ, що пізніше дістав назву Конституція Пилипа Орлика — так звана Бендерська конституція, яку вважають першою українською Конституцією, а також однією з перших конституцій у Європі. Нею він зобов'язувався обмежити гетьманські прерогативи, зменшити соціаль-

ну експлуатацію, зберегти особливий статус запорожців і боротися за політичне й церковне відокремлення України від Росії у випадку, якщо він здобуде владу в Україні.

1897 р. — у Миколаєві почав працювати Чорноморський суднобудівний завод.

1921 р. — Василя Липківського висвячено на митрополита УАПЦ.

1964 р. — помер Григорій Верьовка, український композитор і хоровий диригент, педагог.

22

1937 р. — заарештований митрополит Київський і всієї України Василь Липківський.

Народилися:
1913 р. — Василь Свіда,

український скульптор-різьбяр.

1935 р. — Борис Олійник, український поет, громадський діяч, дійсний член НАНУ, голова Українського фонду культури, почесний академік Академії мистецтв України.

Померли:
1835 р. — Устим Кармалюк, керівник повстанського руху на Поділлі.

1953 р. — Петро Сікорський, митрополит Української Автокефальної Православної Церкви.

23

1545 р. — козаки, вийшовши в море на 32 чайках, підійшли до турецької фортеці Ачи-калі (Очаків) і захопили її.

1859 р. — у Києві відкрита перша недільна школа.

1990 р. — під тиском студентів та інших демократичних

сил Верховна Рада УРСР скасувала статтю в Конституції УРСР про керівну і спрямовуючу роль компартії у суспільстві.

Померли:
1937 р. — Михайль Семенко, український поет-футурист, редактор багатьох видань, загинув у заслання на Соловеських островах.

1937 р. — Володимир Ярошенко (псевдонім Воляр), український поет, байкар, прозаїк, драматург, літературний критик, кіносценарист. Жертва сталінського терору.

24

1991 р. — Верховна Рада проголосила без'ядерний статус України.

1993 р. — у соборі Святої Софії в Києві здійснено інтронізацію Володимира Романюка, обраного Патріархом Київським і всієї Русі-України.

ПОКЛИК ДОЛИНИ ПРЕДКІВ

40-річчю творчої діяльності присвячена персональна виставка відомого кримськотатарського художника і майстра художньої обробки дерева, заслуженого працівника культури Узбекистану Алі Бекірова у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі. У 1971 році його портрет бабусі Земіне Сулейман-кизи по лінії батька, якій тоді виповнилося 90 років, був відібраний експертною комісією на виставку митців Наманганської області у Будинку художника Ташкента. Це і стало початком його становлення та утвердження як художника.

Працював після закінчення Ташкентського республіканського художнього училища ім. П. Бенкова в художньо-промислових майстернях Художнього фонду Узбекистану над оформленням політичних плакатів. Поступово, малюючи по дві картини на рік академічним живописом, виробляв власний стиль письма і навчався: спочатку в Московському поліграфічному інституті на відділенні графіки, а згодом — на історичному факультеті Наманганського педагогічного інституту. З початком у 1985 році в країні демократичних процесів молодий художник зайнявся дослідженням і відтворенням на полотні життя кримських татар у депортації, їхнього болю і сподівань про повернення на батьківщину. Репродукція однієї з картин цієї серії — «18 травня 1944 року» опублікована в енциклопедіях сучасної України.

У Криму Алі Бекіров з 1992 року. Результати його багатогранної діяльності у станковому живописі, театральній декоративній мистецтві та художній обробці дерева демонструвалися в березні 2010 року на персональній виставці «Грай, сопілко!» у ВІКЦ, присвяченій 65-річчю з дня народження. За півтора року, що минули з того часу, художник продовжив свою живописну творчість, яка, за словами голови Спільноти кримськотатарських художників Криму Ірфана Нафієва, відзначається особливою

правдивістю і фотографічною точністю натури — портретованих моделей і місцевості. Він намалював портрети кримськотатарських письменників Різи Фазила і Рустема Муєдіна, льотчика Абдуреїма, пейзаж «Бельбек», створив композицію з відомою у кримськотатарському середовищі жінкою, представницею ханського роду в епоху Середньовіччя Джаніке, які демонструвалися в Києві та на загальнокримських виставках художників депортованих народів.

Як художник Кримськотатарського академічного музично-драматичного театру він здійснив декоративне оформлення спектаклів «Незгасаючі зірки» Рустема Муєдіна, «Нетерпляча свекруха» Еркіна Хушвахтова у постановці режисера, директора театру Беляла Белялова. Нині готується прем'єра вистави «Безсонна ніч», яку переклав з узбецької мови на кримськотатарську А. Бекіров.

На виставці демонструється більше двадцяти картин, тематика яких відображає багатоплановість художніх інтересів митця, національну своєрідність і колорит, жанрову різноманітність у різні періоди творчості: узбецький — «Вигляд на Тянь-Шань», «Дорога у Каракуртан», «Чор Мінор. Бухара» і кримський — диптих «Місячна ніч» у Бахчисараї і Байдарах, композиції «Материнство», «Моя професія», «Рідна мелодія». Живописну експозицію доповнює дитяча дерев'яна різьблена колиска — бешик, прем'єрний показ якої став прикрасою презентації і практичним втіленням у декоративно-прикладному мистецтві романтичної національної легенди про золоту колиску. З її чотирьох варіантів, які використовували кримськотатарські майстри довоєнного періоду, — степового, прибережного, бахчисарайського і байдарського, він обрав останній, тому що корені його родини саме у Байдарській долині.

— Подібну золоту колиску Боспорської держави я бачила в одному з музеїв Туреччини, — сказала одна з активних учасниць кримськотатарського національного руху Айше Сейтмуратова. — Вона — з Керчі, а я — також керчанка.

Її портрет, створений художником після

двогодінного позування в 1992 році, немов знімав відбиток років з обличчя, повертав у молодість.

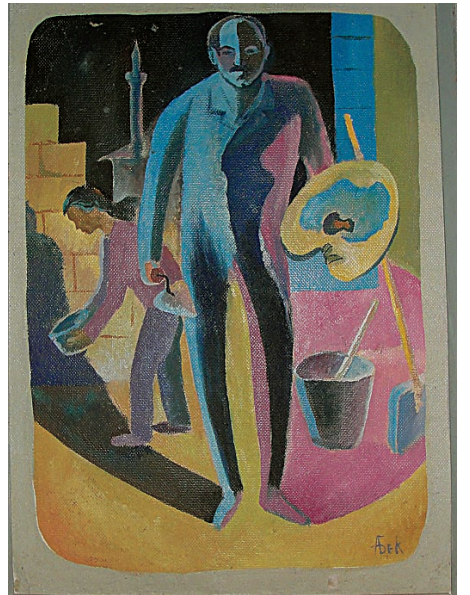
Розробкою ескізів виробів, виготовленням яких займалися п'ять поколінь його предків, Алі Бекіров прагне передати нинішнім майстрам свої знання традиційних у кримських татар способів обробки дерева і видів різьби, національних орнаментів. Має дві мрії: перша — відкриття у мікрорайоні компактного проживання кримських татар «Фонтани» майстерні з навчання дітей ремеслу різьблення по дереву і каменю, а друга — створення на другому поверсі цього приміщення діорами «Депортація кримськотатарського народу».

Планується, що ця тема одним із фрагментів увійде в композицію мозаїчного панно при художньому оформленні нової національної кримськотатарської школи, яка нині тут споруджується.

У сучасних умовах, коли діти кримських татар усе частіше в родинному середовищі розмовляють не рідною, а в основному російською мовою, досвід А. Бекірова як носія мови, національних звичаїв, ремесел і пісень особливо цінують в органах місцевого самоврядування мікрорайону, називаючи його людиною-музеем. І дуже добре, що ці знання, як цінні реліквії народу, є кому передавати. Сімейну традицію педагогів старший син Бекірова — Абібула продовжує викладанням у школах образотворчого мистецтва.

Народжується нова людина, а з нею — щільний новий світ. Алі Бекіров з незмінною усмішкою та іскоркою в очах, які випромінюють світло і тепло, наповнене ними свої сонячні картини для налії, добра і щастя.

Валентина НАСТІНА

КРИМ — ПЕРЛИНА УКРАЇНИ!

КАРАДАГ

Попала туча грозова В чотири скелі, мов у пастку, На камінь сльози пролива, Але на ґрунт їм не упасти. Вона гримить і стогне — ні, Дарма безсило б'ється в грані, І зозла стріли багряні Згинає в дуги неслухняні.	Не подолати їй нічим Міцної варті Карадагу. І загула вона з вершин, У грім втілюючи сум і спрагу. А море слухало грозу, Ловило з п'їтьми гуркіт рідний І хвилювалось там внизу: Чому ж це блискавки не видно? Igor МУРАТОВ
--	--

Карадаг або Кара-Даг (кримськотат. Qaradag) — гірський масив у Кримських горах, стародавній згаслий вулкан, який діяв 120–160 млн. років тому. Єдиний древній вулкан, що зберігся в Східній Європі.

Найвища вершина — гора Свята (576 м) за радянських часів називалася просто Карадаг. Назва в перекладі з кримськотатарської означає «Чорна гора».

Зпрошуємо читачів «Кримської світлиці» взяти участь у фотоконкурсі «Крим — перлина України!» Надсилайте світлини (електронні чи паперові) увічнені вами неповторних кримських краєвидів, культурних та історичних пам'яток, заповідних місць, де просто гріх не побувати кожному громадянину нашої великої держави. Супроводжуйте ваші фото невеличкими коментарями, можна віршованими — чим відгукнулася душа після відвідин нашого сонячного півострова. Якщо знайдуться спонсори, — автори кращих робіт будуть заохочені ще й матеріально. А поки що давайте усі разом отримувати душевне задоволення від споглядання неповторної української перлини — Криму!